

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня

магістра

(назва освітнього ступеня)

на тему: Облік, аналіз та контроль доходів та видатків бюджетної установи
(на прикладі Тернопільського національного університету ім.І Пулюя)

Виконав: студент (ка) VI курсу, групи ПОмз-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

	(підпис)	Поліщук Є.Б. (прізвище та ініціали)
Керівник	(підпис)	Білоус О.С. (прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	(підпис)	Митник У.М. (прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	(підпис)	Співак С.М. (прізвище та ініціали)
Рецензент	(підпис)	Гарматій Н.М. (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ	9
1.1. Економічна сутність, класифікація, завдання та нормативно-правове забезпечення обліку доходів бюджетних установ	9
1.2. Економічна сутність, класифікація, завдання та нормативно-правове забезпечення обліку видатків бюджетних установ	12
1.3. Теоретичні аспекти організації контролю доходів і видатків в бюджетних установах	16
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ ТНТУ ІМ. І. ПУЛЮЯ	21
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТНТУ ім. І. Пулюя та його бухгалтерської служби.	21
2.2. Організація первинного, аналітичного, синтетичного обліку доходів та видатків ТНТУ.	26
2.3. Методики обліку доходів і видатків ТНТУ ім. І. Пулюя	
2.4. Організація аналітичної роботи та аналіз доходів та видатків ТНТУ ім. І. Пулюя	31
2.5. Організація внутрішнього контролю за доходами та видатками ТНТУ ім. І. Пулюя	51
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ ТНТУ ІМ.І.ПУЛЮЯ	57
3.1. Вдосконалення обліку доходів і видатків в ТНТУ ім. І. Пулюя	57
3.2. Вдосконалення порядку класифікації доходів і видатків бюджетної	59

установи за обмінними та необмінними операціями	
3.3. Вдосконалення внутрішнього контролю доходів і видатків бюджетної установи	60
3.4. Впровадження управлінського обліку в бюджетній установі з метою оптимізації її видатків	62
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	70
ДОДАТКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92

АНОТАЦІЯ

Поліщук Є.Б. Облік, аналіз та контроль доходів і видатків бюджетної установи (на прикладі Тернопільського національного університету ім. І.Пулюя). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2024.

Кваліфікаційна робота містить теоретичне обґрунтування економічної сутності доходів та видатків бюджетної установи. Було проаналізовано організацію аналітичного та синтетичного обліку, особливості проведення внутрішнього контролю та впровадження управлінського обліку доходів та видатків бюджетної установи на прикладі закладу вищої освіти ТНТУ ім.І.Пулюя.

На базі отриманих результатів було запропоновано шляхи вдосконалення організації обліку доходів та видатків в закладі вищої освіти, які мають на меті оптимізувати витрати та підвищити ефективність використання наявних ресурсів, в т.ч. грошових надходжень загального та спеціального фондів.

Аналіз показників доходів та видатків був проведений на базі даних звітності ТНТУ ім.І.Пулюя за 2021-2023рр.

Ключові слова: доходи та видатки, кошторис, бюджетна установа, внутрішній контроль, заклад вищої освіти, університет.

ВСТУП

В сучасних економічних реаліях неабиякого значення набуває облік доходів та видатків бюджетних установ, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів. Ефективне управління фінансовими ресурсами є ключовим фактором сталого розвитку будь-якої організації, а для бюджетних установ це питання має стратегічне значення.

Актуальність обраної теми дослідження в тому, що бюджетні організації отримують фінансування в обмеженому розмірі і за цільовим напрямком використання. Через зміни суспільно-політичні зміни суспільство все більше вимагає прозорості в використанні грошових коштів, і органи державної влади посилюють контроль за доходами та витратами бюджетних установ. Наряду з цим постійно змінюється законодавство через євроінтеграцію і воєнні події на території України. А стрімкий розвиток інформаційних технологій надає нові можливості для автоматизації обліку, аналізу та контролю фінансової діяльності.

Тому бухгалтерський облік у бюджетній установі є одним із найважливіших процесів, що вимагає постійних розробок методологічної бази, постійного контролю над цільовим використанням грошових коштів та виконання кошторису.

В наукових джерелах питання обліку доходів та видатків бюджетних установ було досліджено в працях Дікань Л. В., Левицької С.О., Лемішевського В.І, Свірко С.В., Атамас П.Й., Глухової В., Джога Р.Т., Лондаренко О.О., Леня В.С. та ін.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження законодавчої бази, теоретико-методологічних положень системи обліку та контролю доходів і витрат бюджетних організаціях на прикладі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, що є з одним з провідних вищих навчальних закладів України, що здійснює підготовку висококваліфікованих

фахівців у різних галузях науки і техніки.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: визначення економічної сутності поняття доходів та витрат бюджетних установ, особливостей їх обліку, дослідження особливостей первинного, аналітичного і синтетичного обліку доходів і видатків в установі; виявлення проблемних питань та розробка рекомендацій щодо вдосконалення організації процесів обліку і контролю доходів і видатків бюджетних установ.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є бухгалтерський облік, аналіз та контроль доходів і видатків ТНТУ ім.І.Пулюя. Предметом - дослідження – теоретичні та практичні аспекти організація обліку та контролю доходів та видатків в ТНТУ ім.І.Пулюя.

В процесі написання кваліфікаційної роботи були використані теоретичні та емпіричні методи.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел із позицій. Загальний обсяг роботи становить 97 с., *рисунків 13, таблиць 15, 5 додатків на 17 с.*

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

1.1.Економічна сутність, класифікація, завдання та нормативно-правове забезпечення обліку доходів бюджетних установ

Бюджетними установами є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. [1]

Бюджетні установи є неприбутковими організаціями, що здійснюють управлінські, соціально-культурні, науково-технічні або інші функції некомерційного характеру. Їх діяльність фінансується з державного бюджету або за рахунок позабюджетних фондів відповідно кошторисів доходів та витрат. [1;2]

Під час воєнного стану бухгалтерський облік бюджетних установ набуває ключового значення в фінансовому управлінні, що в свою чергу забезпечує контроль над доходами та витратами, систематизує господарські операції, допомагає своєчасно виявити фактори ризику та прийняти ефективні управлінські рішення.

Економічна сутність поняття доходів бюджетних установ знайшла відображення в роботах Левицької С. О., Лемішовського В.І., Свірко С.В. [3;4;5]. (табл.1.1).

Отже, *основними характеристиками доходів бюджетної установи є безповоротність, цільовий напрямок використання, державний контроль над їх витрачанням.*

Таблиця 1.1.

**Визначення економічної сутності доходів бюджетної установи в
наукових джерелах**

Науковець	Визначення
Левицька С.О.	-це доходи, отримані з державного та місцевого бюджетів та генеровані бюджетними організаціями асигнування [3].
Лемішовський В.І.	-це фінансування за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, що надається бюджетній установі безповоротно [4].
Свірко С.В.	-це надходження грошових коштів, отримуваних установами за рахунок державних коштів, для виконання кошторису доходів і видатків [5].

В залежності від джерел фінансування вони поділяються на доходи загального фонду та доходи спеціального фонду. (Додаток А.)

Доходами загального фонду є бюджетне асигнування, що є повноваженням, наданим розпоряднику бюджетних коштів відповідно до бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів з конкретною метою в процесі виконання бюджету.[1]

Бюджетна установа може отримувати бюджетні асигнування від державного та місцевого бюджетів відповідно кошторисів від розпорядників вищого рівня для виконання бюджетних програм і заходів. Для бюджетної установи, як університет, бюджетним асигнуванням може бути фінансування наукових досліджень, оплати праці викладачів ВНЗ тощо.

Доходи спеціального фонду можуть бути власними надходженнями бюджетної установи та за іншим джерелом надходжень, що напряду пов'язані з діяльністю установи. Так, до власних надходжень відносять доходи, отримані від наданих послуг відповідно до функціональних повноважень, від господарської та виробничої діяльності, від надання в оренду майна, реалізації власного майна. До інших джерел власних надходжень бюджетної установи відносять гранти та дарунки, кошти від виконання окремих доручень, кошти від інших бюджетних установ.

Основою нормативно-правовою базою бухгалтерського обліку доходів бюджетної установи є національні та міжнародні стандарти: НП(С)БОДС 124

«Доходи», НП(С)БОДС 101«Подання фінансової звітності», МСБОДС 9 «Дохід від операцій обміну», Бюджетний кодекс України [1;7;8;9]. (табл.1.2)

Таблиця 1.2.

Визначення доходів бюджетної установи відповідно національним та міжнародним стандартам бухгалтерського обліку

Науковець	Визначення
НП(С)БОДС 124 «Доходи»	-на рівні бюджетних установ розрізняють доходи, одержані від обмінних операцій і доходи, одержані від необмінних операцій [7].
НП(С)БОДС 101«Подання фінансової звітності»	-це збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власника) [8].
МСБОДС 9 «Дохід від операцій обміну»	-це валове надходження економічних вигод або потенціалу корисності протягом звітного періоду, коли чисті активи / власний капітал зростають у результаті цього надходження, а не в результаті внесків власників [9].

Під обмінною операцією розуміється продаж або придбання активів в обмін на грошові кошти, послуги, роботи, інші роботи, погашення зобов'язань. Такий дохід оцінюється за вартістю активів, яка була отримана або підлягає отриманню.

Необмінною операцією є передача активів, послуг, робіт в обмін на отриманий дохід чи активи з можливим виконанням певних умов [7].

Тому для цілей бухгалтерського обліку відповідно до НП(С)БОДС 124 «Доходи» доходи поділяються на дві групи: доходи від обмінних операцій та доходи від необмінних операцій. (Додаток Б)

За національними стандартами визнання доходів відбувається в періоді їх фактичного надходження до бюджетної установи у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що в результаті збільшують власний капітал. [7;8].

За міжнародними стандартами до доходів включаються надходження, що протягом звітного року призвели до збільшення чистих активів та власного

капіталу. [9]

Основними принципами бухгалтерського обліку доходів є законність, оперативність, повнота і достовірність.

Основними завданнями бухгалтерського обліку доходів бюджетних установ є:

- контроль за повним і своєчасним надходженням та оприбуткуванням коштів,
- забезпечення всіх рівнів управління інформацією про рух коштів,
- своєчасне складання і подання достовірної звітності про доходи загального і спеціального фондів, а також в розрізі доходів від обмінних і необмінних операцій установ. [6]

1.2. Економічна сутність, класифікація, завдання та нормативно-правове забезпечення обліку видатків бюджетних установ

Бюджетні установи під час ведення господарської діяльності здійснюють видатки, що суттєво відрізняються від видатків суб'єктів підприємницької діяльності.

Так, економічну сутність видатків бюджетних установ було досліджено в роботах Александрова В.Т., Атамаса П.Й., Джога Р.Т., Лондаренко О.О. [10-13] (табл.1.3.).

Таблиця 1.3.

Визначення економічної сутності видатків бюджетної установи в наукових джерелах

Науковець	Визначення
Александров В.Т.	Видатки — один з найважливіших показників фінансово—господарської діяльності бюджетних установ. Вони є основою для визначення результатів виконання кошторису доходів і видатків, його аналізу з метою виявлення внутрішніх резервів. [10]
Атамас П.Й.	Видатки – це сума коштів, витрачені бюджетними установами в процесі господарської діяльності в межах сум, установлених кошторисом. [11]

Продовження табл.1.3.

Науковець	Визначення
Джога Р.Т.	Видатки – це державні платежі, які не підлягають поверненню, тобто не створюють і не компенсують фінансові вимоги, і поділяються на відплатні (обмінюються на товари чи послуги) і не відплатні (односторонні). До видатків не відносять: платежі в рахунок погашення державного боргу (класифікація, як фінансування). Витрати бюджетних установ включають фактичні витрати матеріальних, трудових і грошових ресурсів на утримання установи та її статутну господарську діяльність. [12]
Лондаренко О.О.	Видатки бюджетних установ є централізованими видатками, оскільки здійснюються за рахунок коштів відповідного бюджету (державного або місцевого). Вони є прямими цільовими витратами держави, що забезпечують її безперебійне функціонування і відображають економічні відносини, що пов'язані з розподілом і перерозподілом частини національного доходу, яка концентрується у бюджеті.[13]

Отже, *економічна сутність видатків* бюджетної установи полягає в тому, що витрачання фінансових ресурсів відбувається відповідно узгодженого кошторису доходів та видатків, є цільовими витратами та не підлягають поверненню.

За тлумаченням Бюджетного кодексу України *видатками* є кошти цільового призначення, спрямовані на виконання бюджетних програм, передбачених відповідним бюджетом. [1]

Тому видатки бюджетних установ мають такі характеристики: цільовий характер, обмеженість кошторисом, суворий державний контроль.

Видатки бюджетних установ можуть класифікуватись у відповідності до джерел покриття, за бюджетною класифікацією, від стану руху бюджетних коштів. (рис.1.1.)

Видатки загального та спеціального фонду фінансуються за рахунок загального і спеціального фондів відповідно.

Касові видатки – це касове виконання бюджету, тобто видача грошей із бюджетних рахунків у банку чи реєстраційних рахунків у відповідних органах Державної казначейської служби для їх використання (витрачання) згідно з кошторисом. [14]

Фактичні видатки – це фактичні витрати бюджетної установи, що

підтверджені первинними документами. Фактичними видатками можуть бути операції з нарахування заробітної плати, постачання канцелярських товарів. [14].

Рис.1.1. - Класифікація видатків бюджетних установ [14-16]

Поточні видатки спрямовані на виконання бюджетних програм, на забезпечення поточного функціонування бюджетних установ, проведення досліджень, розробок, заходів та надання поточних трансфертів населенню і підприємствам (установам, організаціям).

Капітальні видатки спрямовані на придбання основного капіталу (обладнання і предметів довгострокового користування), необоротних активів, на будівництво (придбання), ремонт, модернізацію, реконструкцію та реставрацію (у тому числі житла, інших об'єктів), на створення державних запасів і резервів; невідплатні платежі. [23]

Функціональна класифікація видатків (КФК) передбачає класифікацію видатків за їхнім призначенням, за сферами, напрямками витрачання. Наприклад, оборона, військова освіта, транспорт, охорона здоров'я тощо [17;18].

Відомча класифікація (КВКВ) передбачає розподіл видатків за відомствами, що є головними розпорядниками бюджетних коштів. Наприклад, Рахункова палата, Київська обласна державна адміністрація, Міністерство освіти і науки України тощо [17].

За економічною класифікацією видатків (КЕКВ) видатки класифікуються за економічними характеристиками, типом операцій під час здійснення бюджетних програм. Це можуть бути оплата праці, соціальні забезпечення, виплата пенсій, стипендії, поточні трансферти тощо. Кожен конкретний вид видатків має чотирьох-рівневий код економічної класифікації видатків – КЕКВ відповідно Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету видатки [23-24]. (табл.1.4.)

Таблиця 1.4.

Поділ видатків за КЕКВ [24]

1 рівень	2000	Поточні видатки
	3000	Капітальні видатки
	4000	Кредитування
	9000	Нерозподілені видатки
Поділ на підгрупи		
2 рівень	2100	Оплата праці і нарахування на заробітну плату
	3100	Придбання основного капіталу
	4100	Внутрішнє кредитування
Поділ на статті		
3 рівень	2110	Оплата праці працівників
	3110	Придбання обладнання
	4110	Надання внутрішніх кредитів
Деталізація видатків		
4 рівень	2111	Заробітна плата

Бухгалтерський облік видатків бюджетних установ регулюється засадами Бюджетного кодексу України, НП(С)БОДС 135 «Витрати», Наказом

Міністерства фінансів України № 11 від 14.01.2011р «Про бюджетну класифікацію», Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1;18-20].

Витрати визнаються за умови, що їх оцінка може бути достовірно визначена, у разі зменшення економічних вигід та/або потенціалу корисності, зокрема у вигляді вибуття активу або збільшення зобов'язання, які приводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власником). Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. [19].

Основними принципами обліку видатків бюджетних установ є законність, суворий державний контроль, повнота обліку, достовірність, оперативність.

До основних завдань бухгалтерського обліку видатків відносяться:

- Контроль за використанням бюджетних коштів відповідно кошторисів та призначення,
- Прозорість та відкритість для зовнішніх та внутрішніх користувачів,
- Підготовка і подання фінансової звітності.

1.3. Теоретичні аспекти організації контролю доходів і видатків в бюджетних установах

Бухгалтерський облік доходів і видатків бюджетної установи в сучасних економічних реаліях внаслідок воєнного стану, перш за все, характеризується труднощістю з причини недосконалості нормативно-правового регулювання, обмеженості бюджетних та позабюджетних коштів, а також морально-психологічного стану працівників через воєнні події. Об'єктами такого обліку є доходи та видатки, інформація про рух та наявність яких має бути своєчасно і детально опрацьована.

Тому *основними функціями бухгалтерського обліку доходів та видатків*

бюджетних установ є управління доходами та видатками, контроль над їх рухом та виконанням кошторисів, забезпечення повноти, достовірності, точності та своєчасності відображення всіх господарських операцій, надання інформації для зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Контроль у бюджетних установах – це сукупність заходів, які проводять уповноважені органи з метою перевірки законності, доцільності та ефективності використання бюджетних коштів установою. [21]

Контроль доходів та видатків як економічна категорія забезпечує достовірність даних бухгалтерського обліку шляхом систематичної перевірки на відповідність фактичних показників доходів та видатків бюджетної установи з плановими показниками, що попередньо узгоджені кошторисами, бюджетними програмами.

Для ефективної побудови системи контролю доходів та видатків бюджетної установи потрібно організаційне, технічне, економічне, юридичне та обліково-аналітичне забезпечення контрольної діяльності (рис.1.4) [22]

Рис.1.4. – Складові забезпечення контролю доходів та видатків бюджетної установи [22]

Тому бухгалтерський контроль доходів та видатків бюджетної установи має містити такі *складові*:

- контроль дотримання облікової політики;
- оцінка ступеню надійності наданих керівництву доказів;
- перевірка дотримання правильності облікових процедур;
- перевірка точності записів;
- контроль збереження активів;
- попередження помилок і зловживань;
- визначення ефективності окремих операцій. [22]

Контроль доходів та видатків бюджетної установи можна класифікувати за суб'єктами та об'єктами контролю, за періодичністю. (рис.1.5) [21-22]

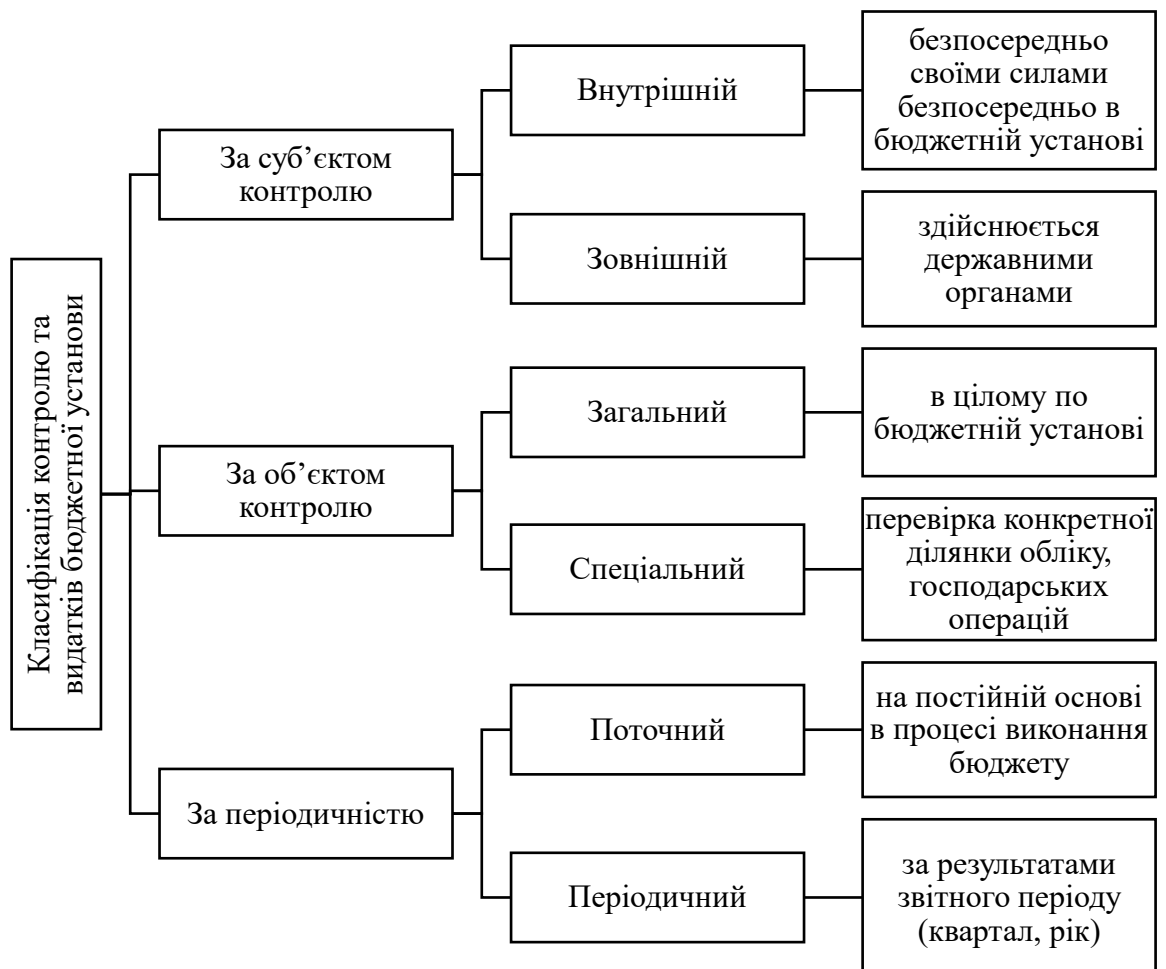

Рис.1.5. – Класифікація контролю доходів та видатків бюджетної установи [21-22]

Методи контролю доходів та видатків бюджетної установи поділяються на:

- Документальний: перевірка первинних документів, реєстрів обліку, звітності;
- Аналітичний: порівняння фактичних доходів та витрат з запланованими кошторисами та бюджетними програмами,
- Фактичний: перевірка та контроль грошових коштів, матеріальних та нематеріальних активів тощо.

Контроль доходів та видатків бюджетних установ базується на засадах Бюджетного кодексу України, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національних (положень) стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інших нормативних актів, що регулюють діяльність контрольно-ревізійних служб.

Проведенням зовнішнього фінансового контролю бюджетних установ займається Рахункова палата України та Державна аудиторська служба України на засадах Закону України «Про Рахункову палату» та Постанові Кабінету міністрів України від 03.02.2016 р. № 43 «Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України». [26-26].

Рахункова палата України контролює та перевіряє цільове використання грошових коштів з бюджету, правильність проведених розрахунків.

Державна аудиторська служба України (ДАСУ) є головним органом, щодо контролює діяльність бюджетних установ. ДАСУ здійснює планові та позапланові перевірки державних закупівель бюджетних установ, в результаті чого складається акт ревізії. ДАСУ використовує фактичні та документальні перевірки. Фактичні перевірки дають змогу перевірити наявні грошові кошти, цінні папери, бланки обов'язкової звітності, наявні оборотні та необоротні активи. Документальними перевірками перевіряються установчі, бухгалтерські, фінансові документи, звітність, договори тощо.

Отже, організація ефективного контролю доходів та видатків бюджетних установ забезпечує раціональне використання бюджетних коштів,

що мають цільове призначення. Контроль допомагає бюджетній установі дотримуватись законодавства, своєчасно усувати порушення, підвищити відповідальність посадових осіб за використання бюджетних коштів.

Висновки до розділу 1

Ринкові умови та воєнний стан в Україні суттєво впливають на діяльність бюджетних установ: збільшення рівня трудомісткості через недосконалість нормативно-правової бази, через дефіцит бюджетних коштів для реалізації бюджетних програм, психологічне навантаження працівників. І саме тому ключове значення бухгалтерського обліку бюджетних установ полягає в фінансовому управлінні, забезпеченні контролю над доходами та витратами, систематизації господарських операцій.

За своєю сутністю бюджетні організації не є прибутковими організаціями, бо їх діяльність спрямована на виконання управлінські, соціально-культурні, науково-технічні або інші функції некомерційного характеру. Такі організації утримуються за рахунок державного або місцевого бюджетів.

Доходами бюджетної установи є грошові кошти, матеріальні та нематеріальні активи, погашення зобов'язаності, що надаються на безповоротній основі, мають цільовий напрямок використання та державний контроль. Видатками бюджетної установи є кошти, витрачені бюджетними установами в процесі господарської діяльності в межах сум, установлених кошторисом.

Для покращення ефективності внутрішнього та зовнішнього контролю доходи та видатки класифікуються за різними ознаками, що забезпечує прозорість і достовірність інформації для усіх користувачів, а також ефективне використання наявних ресурсів.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ ТНТУ ІМ. І. ПУЛЮЯ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТНТУ ім. І. Пулюя та його бухгалтерської служби.

Освіта в сучасному глобалізованому й інформатизованому світі все більше стає вирішальним чинником соціально-економічного розвитку, фактором становлення ефективних механізмів державного та соціального управління, одним із пріоритетних компонентів модернізації країни на шляху до євроінтеграції. Цілком очевидно сьогодні, що без необхідної освіти людина не зможе забезпечити собі належних умов життя і реалізуватись як особистість, а також усвідомити і захистити свої права.

Тернопільський національний технічний університет імені І.Пулюя (ТНТУ) є одним з провідних вищих навчальних закладів України, що здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців у різних галузях науки і техніки. Так, за рейтингом «Топ-200 Україна» ТНТУ посідає 29 місце рейтингу, входить у топ-25 університетів України за рейтингом SCImago Institutions.

На сьогоднішній день в ТНТУ навчається більше 8000 студентів, з яких більше 200 студентів іноземців. За 63 роки славетної історії ТНТУ випустив більше 80 000 випускників за 30-ма спеціальностями. [27].

Система управління якістю діяльності Університету відповідає вимогам національного стандарту вимогам ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT).

В Тернопільському національному технічному університеті ім. І. Пулюя більш ніж 25 років системно займається розвитком партнерської мережі шкіл за програмою «Партнерство заради успіху». Участь у програмі беруть найкращі середні загальноосвітні заклади України..

Основними напрямками наукових досліджень Університету є проблеми економіки, права, економічної безпеки, міжнародних економічних відносин,

правового регулювання економічних відносин, кримінально-правового захисту економіки, організаційної, економічної та юридичної психології, психологічного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств.

Організаційна структура ТНТУ є типовою для сучасних ВНЗ, включає:

- Ректорат - вищий орган управління, який здійснює загальне керівництво університетом,
- Факультети - основні структурні підрозділи, що забезпечують навчальний процес за різними спеціальностями,
- Кафедри - навчально-наукові підрозділи, які здійснюють безпосередню підготовку студентів за окремими дисциплінами,
- Наукові підрозділи та атестація наукових кадрів - займаються фундаментальними та прикладними науковими дослідженнями,
- Наглядова рада - здійснює контроль за діяльністю університету та сприяє його розвитку,
- Вчена рада – колегіальний орган самоврядування, що відіграє ключову роль у забезпеченні високої якості освіти, наукових досліджень та загального розвитку ВНЗ,
- Навчальний відділ - відповідає за організацію та координацію навчального процесу,
- Відділ забезпечення якості освіти
- Відділ доуніверситетської підготовки, профорієнтації та сприяння працевлаштуванню
- Університетські центри
- Зборівський фаховий коледж ТНТУ
- Тернопільський фаховий коледж ТНТУ
- Гусятинський фаховий коледж
- Студентські структури

В складі ТНТУ чотири факультети:

- Факультет інженерії машин, споруд та технологій (ФМТ),
- Факультет прикладних інформаційних технологій та електроінженерії

(ФПТ),

- Факультет комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії,
- Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ).

Основними цілями ТНТУ ім. І. Пулюя є:

- отримання прибутку (30%)
- зайняти лідируюче становище на ринку сфери освіти (25%)
- ввести нові види освітніх послуг
- удосконалити організацію та підвищити ефективність
- удосконалити систему мотивації
- підвищити фінансову стійкість
- знизити витрати надання освіти

Стратегічні цілі ТНТУ ім. І. Пулюя :

- задоволення вимог студентів
- зайняти лідируюче становище на ринку (25%)

Тактичні цілі ТНТУ ім. І. Пулюя :

- отримання максимального прибутку в довгостроковій перспективі
- ввести нові види освітніх послуг (близько 100 видів товару)
- проникнути в нові сегменти ринку

Оперативні цілі ТНТУ ім. І. Пулюя :

- вдосконалити організацію та підвищити ефективність персоналу
- удосконалити систему мотивації за рахунок матеріальних заохочень вигляді: премій, оплачуваних відпусток
- підвищити фінансову стійкість
- знизити витрати надання освітніх послуг;

Завдання ТНТУ ім. І. Пулюя :

- Досягнення поставлених цілей.
- Створити умови ефективної роботи вузу;
- Раціонально організувати і спланувати діяльність.

В закладі освіти працюють високо кваліфікаційні працівники та професіонали найвищого рівня. Персонал поділяють на: персонал основної

діяльності та персонал неосновної діяльності.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого строку ведення бухгалтерського та податкового обліку Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя покладається на бухгалтерську службу, на чолі якої головний бухгалтер. Організаційна структура бухгалтерської служби ТНТУ ім. І.Пулюя представлена на рис.2.1.

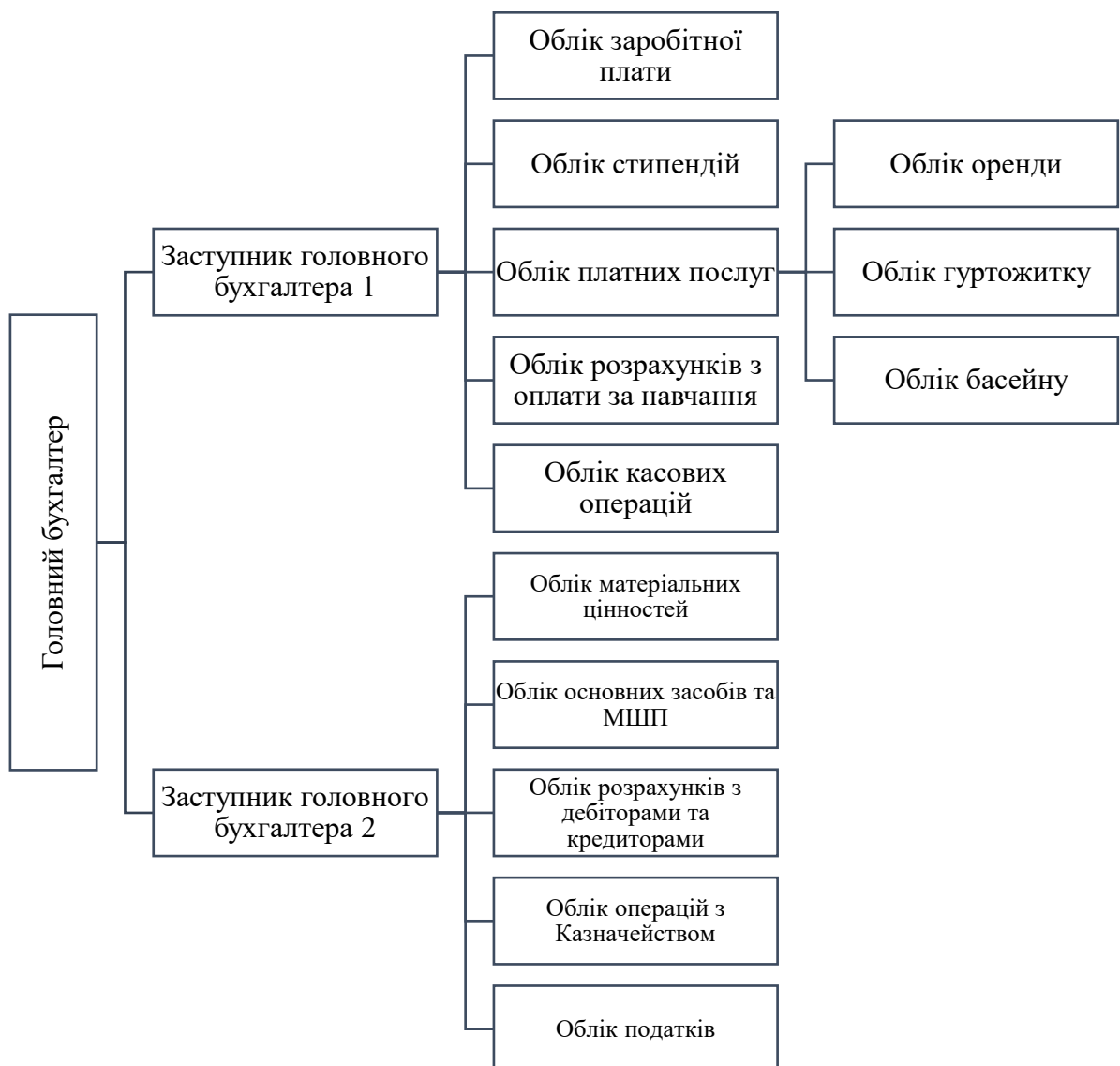

Рис.2.1 – Структура бухгалтерської служби ТНТУ ім. І.Пулюя

Структуру бухгалтерської служби ТНТУ ім.І.Пулюя характеризується

лінійною організаційною структурою управління, де бухгалтер певної ділянки бухгалтерського обліку підпорядковується відповідному заступнику головного бухгалтера, а заступники головного бухгалтера - головному бухгалтеру.

Так, заступник головного бухгалтера 1 відповідає за облік заробітної плати, стипендій, платних послуг (в.т.ч. оренда, гуртожиток, басейн), розрахунків з оплати за навчання, касових операцій. Заступник головного бухгалтера 2 відповідальний за облік матеріальних цінностей, основних засобів та МШП, розрахунків з дебіторами та кредиторами, операції з Казначейством, облік податків.

Головний бухгалтер здійснює організацію бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності університету контроль за економним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, збереженням власності університету, формує облікову політику виходячи зі структури і особливостей діяльності організації.

В своїй роботі головний бухгалтер Університету керується «Положенням про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні».

Заступники головного бухгалтера забезпечують ефективне ведення бухгалтерського обліку ТНТУ, відповідальні за складання фінансової звітності, а також дотримання фінансової дисциплінах в відділах, які їм підпорядковані. Заступники головного бухгалтера несуть відповідальність за своєчасне подання головному бухгалтеру інформації, що потрібна для прийняття управлінських рішень, вносять свої пропозиції щодо покращення планових показників діяльності університету, розробляють і узгоджують форми внутрішньої документації. В кожному відділі обліку бухгалтери відповідальні за первинний облік, за інвентаризацію розрахунків, за підготовку даних для складання звітності.

Також для кожного типу документа Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя складає та затверджує графік документообігу з відповідальними особами та з встановленими термінами

обробки. Графік документообігу пов'язаний з посадовими обов'язками співробітників і обліковою політикою бюджетної установи.

Графік документообігу забезпечує оптимальну кількість підрозділів і виконавців, через який проходить кожний первинний документ, сприяє поліпшенню облікової роботи, посиленню контрольних функцій бухгалтерського обліку, підвищенню рівня його механізації та автоматизації. Контроль за дотриманням графіка документообігу здійснюється головним бухгалтером.

ТНТУ ім.І.Пулюя застосовує меморіально-ордерну форму обліку, подає фінансову та бюджетну звітність. Фінансовою звітністю ТНТУ ім.І.Пулюя є Баланс (ф.№1-дс), Звіт про фінансові результати (ф.№2-дс), Звіт про рух грошових коштів (ф.№3-дс), Звіт про власний капітал (ф.№ 4-дс), Примітки до річної фінансової звітності (ф.№5- дс).

Бюджетною звітністю ТНТУ ім.І.Пулюя є Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (ф. № 2м), Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (ф. № 4-1м), Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень (ф. № 4- 2м), Звіт про заборгованість за бюджетними коштами (ф. № 7м). Щороку ТНТУ складає кошториз свої доходів та видатків, в якому враховані всі потреби університету з урахуванням норм витрат, бюджетних програм.

2.2. Організація первинного, аналітичного, синтетичного обліку доходів та видатків ТНТУ.

Первинний, аналітичний та синтетичний облік містять в собі інформаційний потік, який має бути автоматизованим та захищеним. Інформація має бути перенесена з паперових документів або інших джерел до програмного забезпечення бюджетної установи.

Програмне забезпечення має відповідати потребам та специфічним

вимогам установ. Українські виробники програмного забезпечення пропонують бюджетним установам для ведення бухгалтерського обліку такі програмні продукти: платформа «FIT-Бюджет», MASTER:Бухгалтерія програмний комплекс «Дебет Плюс», бухгалтерські програми «UA-Бюджет», «KBS», «Crystal Finance Millennium», сервіс «WebЗвіт», «УкрБланк», онлайн бухгалтерія «iFin» та інші [33].

Основними перевагами використання таких програм є їх відповідність чинному законодавству, регулярні оновлення з урахуванням змін в податковому та бухгалтерському обліку, зручний інтерфейс, автоматизація рутинного ручного процесу та підвищення продуктивності праці, пришвидшення обробки інформаційного потоку, захист персональних даних.

Бухгалтерія Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя використовує журнально-ордерну систему бухгалтерського обліку на базі програмного комплексу «UA-бюджет».

Порядок документообігу встановлюється Ректором і є обов'язковим для всіх працівників підприємства. Протягом місяця документи, які обробляються формуються в окремих папках. Документи передані з поточного архіву до постійного зберігаються за роками, місяцями.

Графік документообігу в університеті забезпечує оптимальну кількість підрозділів і виконавців, через який проходить кожний первинний документ, сприяє поліпшенню облікової роботи, посиленню контрольних функцій бухгалтерського обліку, підвищенню рівня його механізації та автоматизації. Контроль за дотриманням графіка документообігу здійснюється головним бухгалтером.

Порядок облікового процесу (документообігу) ТНТУ ім. І.Пулюя складається з наступних етапів:

1. Здійснення господарських операцій, їх аналіз;
2. Складання первинних документів, які засвідчують здійснення господарських операцій;

3. Запис аналітичної інформації первинних документів у реєстраційний журнал;
4. Рознесення інформації з реєстраційного журналу до реєстрів синтетичного обліку (до журналів-ордерів);
5. Перенесення підсумків синтетичних рахунків з журналів-ордерів до Головної книги;
6. Складання звітності;
7. Внутрішній, зовнішній аудит;
8. Оприлюднення звітності.

Бухгалтерський облік доходів та видатків ТНТУ ім.І.Пулюя регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національними стандартами бухгалтерського обліку в бюджетній установі, наказами Міністерства фінансів, Статутом ТНТУ ім.І.Пулюя, Наказом про облікову політику ТНТУ ім.І.Пулюя.

Діяльність ТНТУ ім.І.Пулюя має свою специфіку, яка характеризується багатoproфільністю, бюджетним фінансуванням та міжнародною діяльністю.

Бухгалтерський облік доходів та видатків побудований на принципах повноти, безперервності, подвійного запису, грошового виміру, документальності.

Первинний облік є фундаментом бухгалтерського обліку будь-якої бюджетної установи. Первинний облік, перш за все, документально підтверджує дійсність всіх господарських операцій, що пов'язані з рухом коштів та майна ТНТУ, є підставою для складання звітності, є захистом від махінацій та помилок. [14;27]

Основними первинними документами є:

- Накази: про зарахування / відрахування студентів, про виплати заробітної плати / стипендій, проведення закупівель тощо,
- Рахунки : на оплату товарів, робіт, послуг,
- Договори: на навчання, на проходження практики, про фінансування наукових проектів, оренди приміщень тощо,

- Платіжні доручення: на перерахування коштів,
- Акти: про виконані роботи, надані послуги, акти приймання-передачі,
- Касові ордери: прибуткові та видаткові касові ордери,
- Інші первинні документи, що підтверджують доходи та видатки ТНТУ

На основі даних первинних документів обліковий робітник заповнює реєстри оперативного та аналітичного обліку, а на основі реєстрів аналітичного обліку – оборотні відомості за аналітичними рахунками. Меморіальні ордери також заповнюються на підставі інформації з первинних документів. Всього 15 видів меморіальних ордерів.

Меморіальні ордери, що оформлені належним чином, підписуються відповідальним обліковим працівником, заступником головного бухгалтера, що перевірів, а потім головним бухгалтером.

Після остаточного оформлення меморіальних ордерів вони реєструються в книзі «Журнал-Головна». Кожного року заводиться нова книга, в яку на початок звітного періоду переносяться залишки по рахунках, дані про баланс виконання кошторису. На базі книги заповнюється звітність ініверситету. Взаємозв'язок документів в журнал-головній формі обліку ТНТУ ім.І.Пулюя схематично показаний на рис.2.2

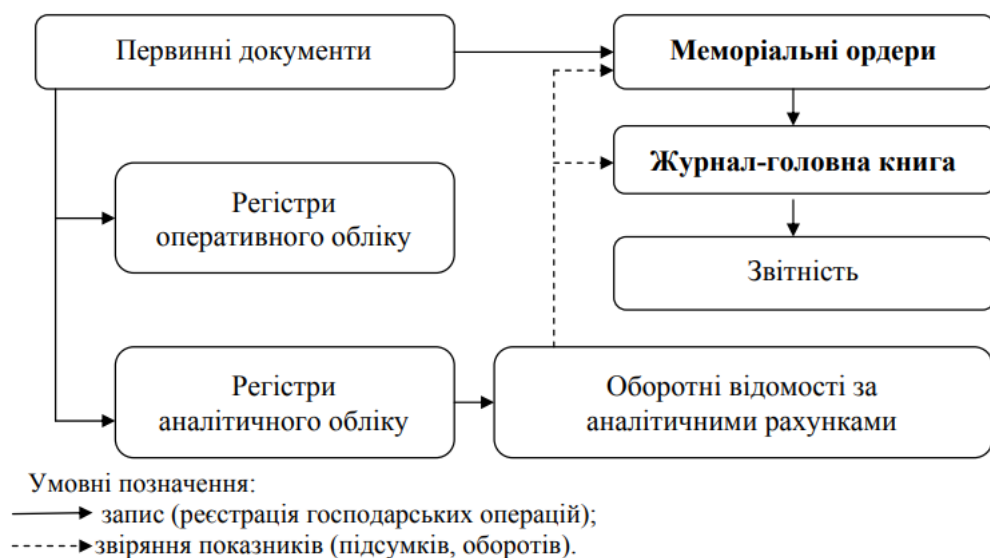

Рис.2.2. - Схема журнал-головної форми обліку в ТНТУ ім.І.Пулюя [14]

Для управління ТНТУ ім.І.Пулюя потрібна аналітична діяльність, що впливає на обґрунтованість управлінських рішень, ефективність планування та використання бюджетних коштів, прозорість та підзвітність фінансової звітності. Аналітичний облік дає деталізовану інформацію щодо доходів та витрат бюджетної установи за структурою, елементами.

Аналітичний облік доходів та видатків ТНТУ ім.І.Пулюя реалізує деталізацію інформації за напрямками:

- Облік доходів: за джерелами надходження (бюджет, платні послуги, гранти тощо); за видами доходів (навчальна діяльність, наукова діяльність, господарська діяльність),
- Облік витрат: за економічними елементами (заробітна плата, матеріальні витрати, амортизація тощо), за статтями витрат (навчальна діяльність, наукова діяльність, управління тощо), за відповідальними особами (деканами факультетів, завідувачами кафедр тощо).

Синтетичний облік доходів та видатків ТНТУ ім.І.Пулюя відображає узагальнену інформацію про надходження коштів до університету та видатків, що відображається в Головній книзі та її регістрах за відповідними синтетичними рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ [28].

Облік доходів ТНТУ ведеться на синтетичних рахунках класу 2 «Фінансові активи», класу 7 «Доходи» :

- Рахунок 20 «Довгострокова дебіторська заборгованість»,
- Рахунок 21 «Поточна дебіторська заборгованість»,
- Рахунок 22 «Готівкові кошти та їх еквіваленти»,
- Рахунок 23 «Грошові кошти на рахунках»,
- Рахунок 70 «Доходи за бюджетними асигнуваннями»,
- Рахунок 71 «Доходи від реалізації продукції (робіт, послуг)»,
- Рахунок 72 «Доходи від продажу активів»,
- Рахунок 73 «Фінансові доходи»,
- Рахунок 74 «Інші доходи за обмінними операціями»,

- Рахунок 75 «Доходи за необмінними операціями»
- Рахунок 76 «Умовні доходи»

Облік видатків ТНТУ ведеться на синтетичних рахунках класу 5 «Капітал та фінансовий результат», 6 «Зобов'язання», 8 «Витрати» :

- Рахунок 51 «Внесений капітал»,
- Рахунок 54 «Цільове фінансування»,
- Рахунок 55 «Фінансовий результат»,
- Рахунок 60 «Довгострокові зобов'язання»,
- Рахунок 80 «Витрати на виконання бюджетних програм»,
- Рахунок 81 «Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)»,
- Рахунок 82 «Витрати з продажу активів»,
- Рахунок 83 «Фінансові витрати»,
- Рахунок 84 «Інші витрати за обмінними операціями»,
- Рахунок 85 «Витрати за необмінними операціями»,
- Рахунок 86 «Умовні витрати»

В процесі синтетичного обліку за даними первинних документів заповнюються меморіальні ордери та Книга «Журнал-головна», в результаті чого формуються дані для складання фінансової звітності.

В результаті аналізу даних синтетичного обліку можна виявити динаміку змін доходів та видатків бюджетної установи, оцінити ефективність використання надходжень, що в результаті впливає на прийняття управлінських рішень.

2.3. Методики обліку доходів і видатків ТНТУ ім. І. Пулюя

ТНТУ ім.І.Пулюя використовує ряд методик для обліку своїх доходів і видатків. Ці методики забезпечують точність, прозорість та ефективність управління фінансовими ресурсами університету. Принципи, методи, процедури, які використовуються університетом для ведення бухгалтерського

обліку, складання і подання фінансової звітності зазначені в обліковій політиці ТНТУ, що є основним внутрішнім обліковим документом.

Під *методами бухгалтерського обліку* розуміють сукупністю способів і прийомів, за допомогою яких господарська діяльність підприємства або організації відображається в обліку.

Бухгалтерський облік передбачає використання *методів*:

- хронологічного і систематичного спостереження,
- вимірювання господарських засобів і процесів,
- реєстрації та класифікації даних з метою їх систематизації,
- узагальнення інформації з метою звітності. [30]

Бухгалтерський облік доходів та видатків бюджетних установ ведеться за методом нарахування, за яким господарські операції та події визнаються в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати коштів.

В процесі обліку доходів та видатків ТНТУ ім.І.Пулюя використовує наступні *комбіновані методи*:

- касовий метод: передбачає врахування доходів та витрат тільки в момент фактичного отримання коштів або їх витрати,
- модифікований касовий метод: доходи обліковуються в момент, коли вони заробляються, нараховуються чи перераховуються, а видатки — в момент замовлення товару/послуги,
- модифікований метод нарахувань: нарахування та визнання доходів і витрат як активів і зобов'язань під час операції,
- повний метод нарахувань: передбачає відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку в тому періоді, коли вони відбуваються, незалежно від фактичного надходження або вибуття грошових коштів. [31]

Реалізація цих методик відбувається за допомогою наступних методів:

- документальний метод: забезпечення достовірності облікових даних шляхом оформлення первинних документів на кожну господарську операцію, на основі яких заповнюються облікові регістри і подається

фінансова звітність;

- подвійний запис: забезпечення рівності балансу за рахунок відображення операцій на дебеті та кредиті взаємопов'язаних рахунків;
- хронологічність відображення господарських операцій з обліку доходів та видатків;
- валютний метод, де всі операції відображаються в національній валюті - гривні;
- аналітичний і синтетичний облік.

Використання перелічених методик в бухгалтерському обліку доходів та видатків забезпечує систематизацію, достовірність, контроль та аналіз доходів та видатків університету, що в результаті впливає на управлінські рішення та ефективність фінансової діяльності.

Розуміння та застосування цих методів є важливим як для внутрішніх користувачів фінансової інформації (адміністрація, бухгалтерія) та для зовнішніх користувачів (державні органи, контролюючі органи, спонсори).

Бухгалтерська служба ТНТУ ім.І.Пулюя користується програмним продуктом «UA-бюджет», що автоматизує бухгалтерський та фінансовий облік, розрахунки заробітної плати та стипендій, ведення кадрового обліку, підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності. Програма розроблена відповідно до вимог і положень діючих нормативних документів Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України (ДКСУ) з ведення бюджетного обліку, виконання бюджету. Функціональні можливості програми наведені на рис.2.3. [34]

В програмі «UA-бюджет» реалізовано стандартну методологію обліку для бюджетних установ відповідно до чинного законодавства України, з урахуванням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також включено новий план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, що вступив в дію з 1 січня 2017 року згідно наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі» № 1203 від 31.12.2013 р.

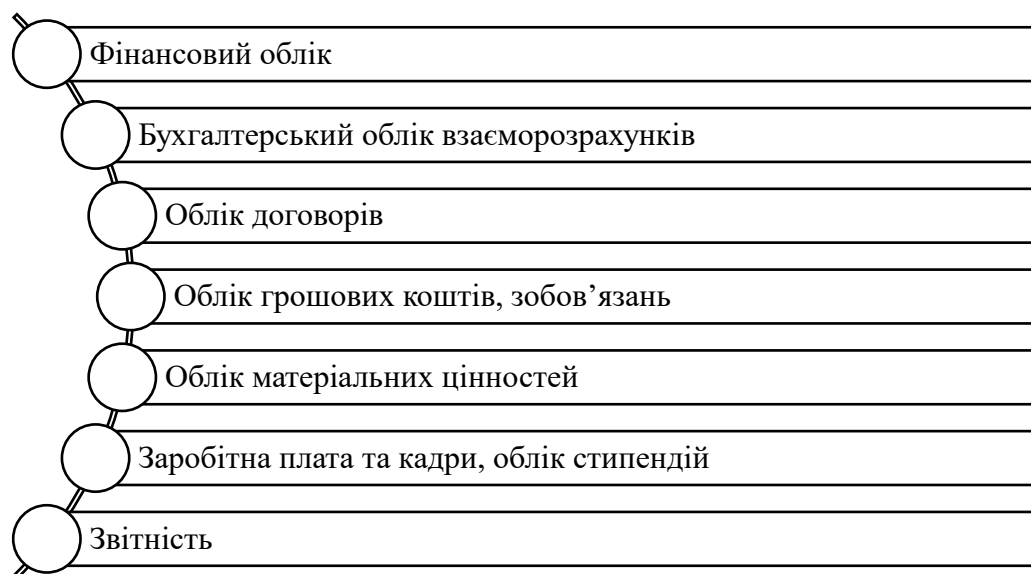

Рис.2.3 – Функціональні можливості програми «UA-бюджет»

2.4. Організація аналітичної роботи та аналіз доходів та видатків ТНТУ ім. І. Пулюя

Аналітична робота – це сукупність дій на основі концепцій, методів, засобів, нормативно-методичних матеріалів для збору, накопичення, обробки та аналізу даних з метою обґрунтування та прийняття ефективних управлінських рішень.

Організація аналітичної роботи – це система раціональних координуваних дій, спрямованих на комплексне вивчення господарської діяльності аналізованого підприємства і його окремих структурних підрозділів. Комплексність та системність організації аналітичних робіт забезпечується через планування, що полягає в складанні комплексного плану організації всієї аналітичної роботи на підприємстві та складанні планів для окремого виду аналізу, передбаченого в комплексному плані. [35].

Організація аналітичної роботи базується на принципах: науковий характер, обґрунтований розподіл обов'язків між окремими виконавцями,

ефективність, уніфікація, об'єктивність, оперативність, масовість.

Аналіз є невід'ємною частиною аналітичної роботи, і на основі аналізу розробляються та обґрунтовуються управлінські рішення.

Аналіз доходів та видатків ТНТУ ім.І.Пулюя проводиться бухгалтерською службою, але для виконання аналітичних робіт можуть бути залучені працівники інших служб університету.

Аналітична робота складається з трьох основних етапів: попередній, основний, підсумковий, які представлені на рис. 2.4.

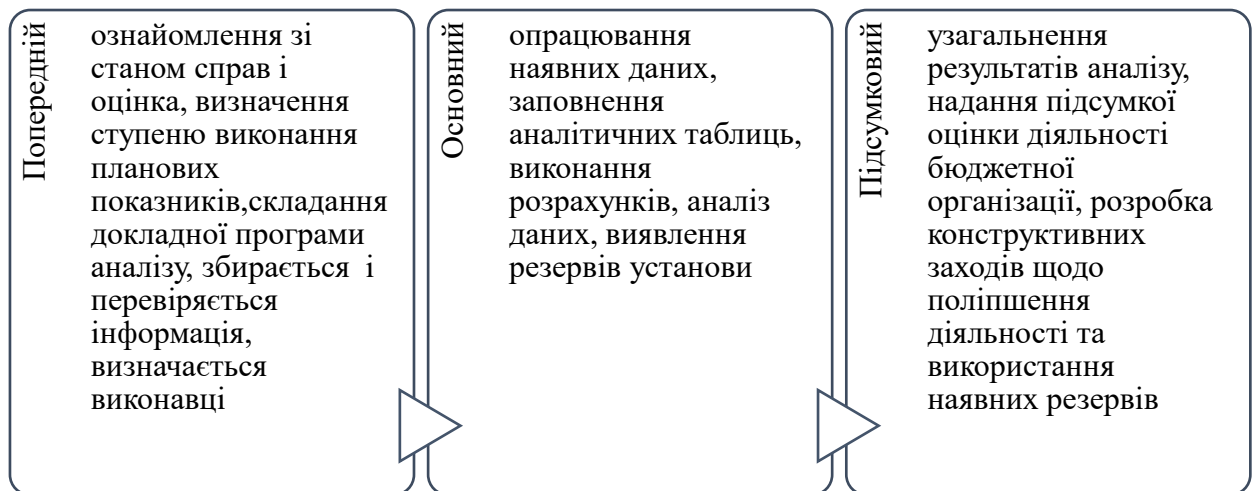

Рис.2.4 – Етапи організації аналітичної роботи

Отже, в результаті проведення аналітичної роботи в бюджетній установі отримується аналітична інформація, що всебічно відображає економічну діяльність бюджетної установи, відхилення показників від базисних, вплив окремих факторів тощо.

Основними джерелами аналітичної інформації є облікова, статистична, оперативна, звітна, планова, нормативна та інша інформація. Для виконання економічного аналізу діяльності бюджетної установи використовуються облікові, планові та позаоблікові джерела інформації, класифікація яких представлена на рис. 2.5. [35].

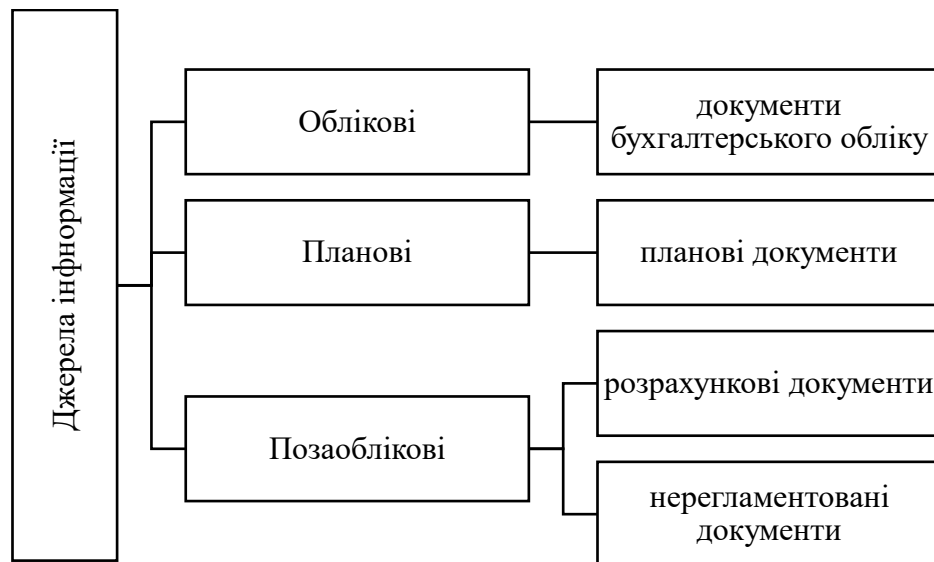

Рис.2.5 – Джерела інформації для економічного аналізу бюджетної установи

Перед початком аналізу діяльності ТНТУ ім. І.Пулюя ознайомимся з фінансовими результатами діяльності за 2021-2023рр та динамікою елементів витрат за обмінними операціями.

Джерелом інформації для проведення аналізу є публічна фінансова звітність за 2021-2023рр: Баланс, Звіт про фінансові результати, кошториси, звіти про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги, що наведені в додатках В, Д, Ж та на офіційному сайті ТНТУ ім.І.Пулюя. [36]

За даними табл.2.1 в 2022 р. доходи збільшились на 12,11% порівняно з 2021р або на 21160 грн за рахунок збільшення інших доходів від необмінних операцій на 21,52 разів або на 1841 грн, інших доходів від необмінних операцій в 1,18 разів або 644 грн, доходів від надання послуг (виконання робіт) на 22,31% або на 11946 грн, бюджетних асигнувань на 5,65% або 6800 грн та зменшення доходів від продажу активів на 96,93% або на 70 грн.

Таблиця 2.1

Аналіз фінансових результатів діяльності Тернопільського
національного технічного університету ім. І. Пулюя за 2021-2023рр

Показники, грн	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
<u>ДОХОДИ:</u>	<u>174 698</u>	<u>195 857</u>	<u>221 857</u>	<u>21 160</u>	<u>25 999</u>	<u>12,11</u>	<u>13,27</u>
- бюджетні асигнування	120 442	127 242	122 663	6 800	-4 579	5,65	-3,60
- доходи від надання послуг (виконання робіт)	53 554	65 500	96 110	11 946	30 610	22,31	46,73
- доходи від продажу активів	72	2	27	-70	24	-96,93	1093,8
- інші доходи від необмінних операцій	86	1 926	704	1 841	-1 222	2152,6	-63,45
<i>Всього доходів від обмінних операцій</i>	<i>174 154</i>	<i>194 670</i>	<i>219 504</i>	<i>20 516</i>	<i>24 833</i>	<i>11,78</i>	<i>12,76</i>
Інші доходи від необмінних операцій	543	1 187	2 353	644	1 166	118,41	98,25
<i>Всього доходів від необмінних операцій</i>	<i>543</i>	<i>1 187</i>	<i>2 353</i>	<i>644</i>	<i>1 166</i>	<i>118,41</i>	<i>98,25</i>
<u>ВИТРАТИ:</u>	<u>188 421</u>	<u>185 494</u>	<u>211 211</u>	<u>-2 927</u>	<u>25 717</u>	<u>-1,55</u>	<u>13,86</u>
- витрати на виконання бюджетних програм	109 903	104 543	98 007	-5 360	-6 535	-4,88	-6,25
- витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	60 845	56 018	86 397	-4 827	30 378	-7,93	54,23
- інші витрати за обмінними операціями	19	182	219	162	38	837,80	20,68
<i>Всього витрат за обмінними операціями</i>	<i>170 768</i>	<i>160 743</i>	<i>184 623</i>	<i>-10 025</i>	<i>23 880</i>	<i>-5,87</i>	<i>14,86</i>
Елементи витрат за обмінними операціями	170 768	160 743	184 623	-10 025	23 880	-5,87	14,86
- Витрати на оплату праці	116 738	116 148	130 217	-589	14 068	-0,50	12,11
- Відрахування на соціальні заходи	25 739	25 534	28 171	-205	2 637	-0,80	10,33
- Матеріальні витрати	23 576	14 969	21 905	-8 607	6 936	-36,51	46,34
- Амортизація	4 696	3 910	4 111	-786	201	-16,74	5,14
- Інші витрати	19	182	219	162	38	837,80	20,68
Інші витрати за необмінними операціями	17 653	24 751	26 588	7 098	1 836	40,21	7,42
<i>Всього витрат за необмінними операціями</i>	<i>17 653</i>	<i>24 751</i>	<i>26 588</i>	<i>7 098</i>	<i>1 836</i>	<i>40,21</i>	<i>7,42</i>
<u>Профіцит (дефіцит) бюджету за звітний період</u>	<u>-13 331</u>	<u>10 363</u>	<u>10 646</u>	<u>23 694</u>	<u>282</u>	<u>-</u>	<u>177,74</u>
<i>Видатки бюджету (кошторису) за функц. класифік. видатків та кредитування бюджету</i>	<i>188 421</i>	<i>185 494</i>	<i>211 211</i>	<i>-2 927</i>	<i>25 717</i>	<i>-1,55</i>	<i>13,86</i>
- Освіта	188 421	185 494	211 211	-2 927	25 717	-1,55	13,86

В 2023р на збільшення доходів на 13,27 % або на 25999 грн вплинуло збільшення доходів від надання послуг на 46,73% або на 30610,05 грн., збільшення доходів від продажів активів в 10,94 разів або на 24,33 грн, інших доходів від необмінних операцій на 98,25% або на 1166грн,та зменшення інших доходів від необмінних операцій на 63,45% або на 1841 грн, бюджетних асигнувань на 3,6% або на 4579 грн.

Доходи від обмінних операцій в 2022р виросли на 11,78%, а в 2023р - на 12,76%, доходи від необмінних операцій виросли на 118,41% та 98,25% відповідно.

В 2022р витрати зменшились на 1,55% або на 2927 грн, а в 2023р відбулось збільшення на 13,86% або на 25717 грн відповідно. В 2022р витрати за обмінними операціями зменшились на 5,87% або на 10025 грн, витрати за необмінними операціями збільшились на 40,21% або на 7098 грн. На зменшення витрат в 2022р найбільше вплинуло зменшення витрат на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт) на 7,93 % або на 4827 грн, елементів витрат за обмінними операціями на 5,87% або на 10025 грн, витрат на виконання бюджетних програм на 4,88% або на 5360 грн.

В 2023р на збільшення витрат найбільше вплинуло збільшення витрат на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт) на 54,23% або на 30378 грн, інших витрат за обмінними операціями на 20,68% або на 38 грн, елементів витрат за обмінними операціями на 14,86 % або на 23880 грн, інших витрат за необмінними операціями на 7,42% або на 1836 грн.

Результатом цих змін стало збільшення дефіциту бюджету в 2022р в 1,77 рази або на 23694 грн, а в 2023р вже був профіцит бюджету на 2,73% або на 282 грн порівняно з 2022р. Це показує зменшення витрат державного бюджету над доходами в 2023р.

Основною та єдиною статтею кошторису ТНТУ за функціональною класифікацією видатків та кредитування є освіта. В 2022р порівняно з 2021р. відбулось зменшення видатків на 1,55 % або на 2927 грн, а в 2023р відбулось збільшення видатків на 13,86% або на 25717 грн.

В 2022р. порівняно з 2021р. бюджетні асигнування збільшилися на 5,65% або на 6800 грн, а в 2023р зменшилися на 3,60% або на 4579 грн.

Бюджетні асигнування зменшувались паралельно витратами на виконання бюджетних програм. Бюджетні асигнування визнають доходом під час визнання здійснених витрат, пов'язаних із виконанням суб'єктом державного сектору своїх повноважень, визначених законодавством, або отримання активу, послуг (робіт) на виконання заходів, не пов'язаних із основною діяльністю. При цьому бюджетні асигнування є кошторисними, плановими.

Зменшення бюджетних асигнувань в 2022р показує те, що ТНТУ ім.І.Пулюя не виконував поставлені плани щодо виконання робіт на бюджетний рік, планових обсягів робіт з урахуванням раніше відпущених коштів. Бо у разі невиконання установою плану по основних показниках діяльності обсяг коштів зменшується. В 2023р відбулось збільшення бюджетних асигнувань, що характеризує виконання поставлених бюджетних програм на рік, що є позитивною динамікою.

Проаналізуємо динаміку елементів витрат за обмінними операціями за 2021-2023рр за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка та структурні зміни елементів витрат за обмінними операціями ТНТУ ім.І.Пулюя за 2021-2023рр

Показники, грн	Роки			Питома вага, %			Абсолютне відхилення питомої ваги, %	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Елементи витрат за обмінними операціями	170768	160743	184623	100	100	100	0,00	0,00
- Витрати на оплату праці	116738	116148	130217	68,36	72,26	70,53	3,90	-1,73
- Відрахування на соціальні заходи	25739	25534	28171	15,07	15,89	15,26	0,81	-0,63
- Матеріальні витрати	23576	14969	21905	13,81	9,31	11,86	-4,49	2,55
- Амортизація	4696	3910	4111	2,75	2,43	2,23	-0,32	-0,21
- Інші витрати	19	182	219	0,01	0,11	0,12	0,10	0,01

Обмінні операції забезпечують університет всім необхідними ресурсами, а також дозволяють виконувати покладені завдання та програми. Університет за обмінними операціями витрачає кошти на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, матеріальні витрати та амортизацію, інші витрати.

В структурі елементів витрат за обмінними операціями протягом 2021-2023рр вагому частину займали витрати на оплату праці, а інші витрати – найменшу частку.

Так, в 2023р. витрати на оплату праці склали 70,53%, відрахування на соціальні заходи – 15,26%, матеріальні витрати 11,86%, амортизація 2,23%, інші витрати – 0,12%. Протягом 2021-2023рр відбувались незначні структурні зміни, які в цілому не змінили структуру елементів витрат за обмінними операціями.

Проаналізуємо динаміку статей активу та пасиву балансу ТНТУ ім. І. Пулюя за 2021-2023рр. в табл.2.3 та табл.2.4.

Таблиця 2.3

Динаміка статей активу балансу ТНТУ ім. І. Пулюя за 2021-2023 рр

Показники, тис грн	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Необоротні активи	103361	126067	125755	22707	-312	21,97	-0,25
Оборотні активи	22679	32325	50823	9646	18498	42,53	57,23
в.т.ч. - гроші та їх еквіваленти	13078	28974	47603	15896	18629	121,54	64,29
-дебіторська заборгованість	1675	717	518	-958	-200	-57,18	-27,85
Витрати майбутніх періодів	98	54	38	-44	-16	-44,95	-29,47
Баланс	126138	158446	176616	32308	18170	25,61	11,47

За даними табл.2.3. в складі активів в 2022р спостерігалось збільшення оборотних активів на 42,53% або на 9646 тис грн (за рахунок збільшення грошей та їх еквівалентів в 1,22 рази або на 15896 тис грн та зменшення

дебіторської заборгованості на 57,18% або на 958 тис грн) , необоротних активів на 21,97% або на 22707 тис грн та зменшення витрат майбутніх періодів на 44,95% або на 44 тис грн.

В 2023р відбулось збільшення оборотних активів на 57,23% або на 18498 тис грн (за рахунок збільшення грошей та їх еквівалентів на 64,29% або на 18629 тис грн, зменшення дебіторської заборгованості на 27,85% або на 200 тис грн.), зменшення необоротних активів на 0,25% або на 311 тис грн та витрат майбутніх періодів на 29,47% або на 16 тис грн.

Так, збільшення грошових коштів та їх еквівалентів та зменшення дебіторської заборгованості вказує на покращення платоспроможності та ліквідності університету, а зменшення витрат майбутніх періодів – на більш обережний підхід до формування резервів та попередньої оплати. Це є позитивною динамікою.

Таблиця 2.4

Динаміка статей пасиву балансу ТНТУ ім. І. Пулюя за 2021-2023 рр

Показники, тис грн	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Власний капітал	119966	148549	163364	28583	14814	23,83	9,97
Довгострокові зобов'язання	98	63	47	-35	-16	-35,63	-25,61
Поточні зобов'язання	123	9814	13168	9691	3354	7893,51	34,18
Доходи майбутніх періодів	5951	19	38	-5931	18	-99,68	94,75
Баланс	126138	158446	176616	32308	18170	25,61	11,47

За даними табл.2.4. в структурі пасивів ТНТУ ім. І.Пулюя в 2022р. власний капітал збільшився на 23,83% або на 28583 тис грн, поточні зобов'язання зросли в 7,9 разів або на 9691 тис грн, а довгострокові зобов'язання зменшились на 35,63% або на 35 тис грн та доходи майбутніх періодів на 99,68% або на 5931 тис грн.

В 2023р. порівняно з 2022р власний капітал збільшився на 9,97% або на

14814 тис.грн, збільшення поточних зобов'язань на 34,18% або на 3354 тис.грн та доходів майбутніх періодів на 94,75% або на 18 тис.грн, зменшення довгострокових зобов'язань на 25,61% або на 16 тис.грн.

Зростання власного капіталу є позитивною динамікою, що також означає покращення фінансової стабільності університету. Зменшення довгострокових зобов'язань та доходів майбутніх періодів означає більш обережний підхід до залучення довгострокових кредитів. Зростання поточної заборгованості показує збільшення обсягів закупівель товарів, робіт та послуг, що свідчить про активізацію діяльності університету.

В результаті цих змін валюта балансу ТНТУ в 2022р зросла на 25,61% або на 32308 тис грн, а в 2023р на 11,47% або на 18170 тис грн., що є позитивною динамікою та свідчить про розширення діяльності. Зменшення витрат майбутніх періодів та збільшення доходів майбутніх періодів, загалом, позитивно впливає на фінансове становище та перспективи розвитку навчального закладу. Зменшення дебіторської заборгованості та довгострокових зобов'язань є також позитивною динамікою.

Для забезпечення своєї діяльності ТНТУ щороку складає кошторис на рік, який протягом року може корегуватись, де зазначає загальний обсяг бюджетних коштів, цільове фінансування та спрямування коштів на виконання програм. Проаналізуємо основні економічні показники кошторису ТНТУ за КПКВК 2201160 «Підготовка кадрів вищими навчальними закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» за 2021-2023рр за допомогою табл.2.5

За даними *табл.2.5.* видно, фінансування ТНТУ відбувається за рахунок коштів загального та спеціального фондів. Надходженнями загального фонду є бюджетні асигнування, платні освітні та наукові послуги, інші надходження. В 2021р доходи загального фонду складали 62,31% або 94573,6 тис.грн , в 2022р – 61,92% або 103568,6 тис.грн, в 2023р. – 55,23% або 90866,7 тис.грн.

Таблиця 2.5

Основні економічні показники кошторису доходів і витрат ТНТУ ім. І. Пулюя за КПКВК 2201160 «Підготовка кадрів вищими навчальними закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» за 2021-2023рр.

Показники	Роки					
	2021		2022		2023	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Доходи загального фонду	94573,6	62,31	103568,6	61,92	90866,7	55,23
Доходи спеціального фонду, в т.ч.	57203	37,69	63700	38,08	73663	44,77
-плата за послуги, що надається ТНТУ за функц. повноваженнями	50275	33,12	55300	33,06	64450	44,77
-кошти від ведення господарської діяльності	6693	4,41	7950	4,75	8848	39,17
- за оренду майна університету	230	0,15	400	0,24	315	5,38
- кошти від реалізації майна	5	0,00	50	0,03	50	0,19
Всього доходів	151776,6	100	167268,6	100	164529,7	100
Видатки загального фонду, в т.ч.	94573,6	62,31	103568,6	61,92	90866,7	55,23
-дослідження і розробки, реалізація державних (регіональних) програм	94573,6	62,31	103568,6	61,92	90866,7	55,23
Видатки спеціального фонду, в т.ч.	57203	37,69	63700	38,08	73663	44,77
-дослідження і розробки, реалізація державних (регіональних) програм	56703	37,36	63500	37,96	73463	44,65
- капітальні трансфери підприємствам (установам, організаціям)	500	0,33	200	0,12	200	0,12
Всього видатків	151776,6	100	167268,6	100	164529,7	100

До надходжень за спеціальними фондами відносять плату за послуги, що надає ТНТУ, кошти від господарської діяльності, плату за оренду майна ТНТУ, кошти від реалізації майна. Доходи спеціального фонду на рівні 37-40% від усіх доходів: в 2021р складала 37,69% або 57203 тис.грн , в 2022р – 38,08% або 63700 тис.грн, в 2023р. – 44,77% або 73663 тис.грн.

Більш частину видатків ТНТУ складають видатки загального фонду, які є витратами на дослідження і розробки, реалізація державних (регіональних) програм: 2021р склали 62,31% від структури витрат або 94573,6 тис.грн, в 2022р – 61,92% або 103568,6 тис.грн, в 2023р. – 55,23% або 90866,7 тис.грн.

Видатки спеціального фонду складаються з витрат на дослідження і розробки, реалізація державних (регіональних) програм, капітальних трансфертів підприємствам (установам, організаціям). Видатки спеціального фонду в 2021р склали 37,69% від структури видатків або 57203 тис.грн, в 2022р. – 38,08% або 63700 тис.грн., в 2023р. – 44,77% або 73663 тис.грн.

Кошторис складається з двох частин: надходження, видатки та надання кредитів, які дорівнюють одне одному. Так показником доходів є надходження від загального та спеціального фондів, а видатками - витрати на реалізацію покладених функцій на ТНТУ, обсяги та структуру ресурсів.

Отже, структура фінансування ТНТУ ім.І.Пулюя протягом 2021-2023р була стабільною: співвідношення між доходами та витратами загального та спеціального фондів залишалось приблизно однаковим протягом 2021-2023рр.

Проаналізуємо надходження і видатки коштів загального фонду за 2023р відповідно Звіту про надходження грошових коштів загального фонду (форма №2-д) в табл. 2.6

В 2023р. надходження та касові видатки дорівнювали 122 472,99 тис грн. З табл.2.6. видно, що за рахунок загального фонду в 2023р було профінансовано підготовку кадрів ВНЗ на суму 94 846,60 тис грн, виплату академічних стипендій на суму 25530,20 грн, наукову і науково-технічну діяльність ВНЗ - 2263,81 тис грн., надання компенсацій за розміщення в умовах воєнного стану на безоплатній основі тимчасово переміщених осіб на суму 70,18 грн. Різниця між надходженнями та затвердженим бюджетом склала 42,82 тис.грн за показником надання компенсації за розміщення в умовах воєнного стану на безоплатній основі тимчасово переміщених осіб.

Таблиця 2.6.

Надходження і видатки коштів загального фонду ТНТУ ім. І. Пулюя
за 2023р.

Показники, тис грн	Затверджено на 2023р.	Надійшло коштів за 2023р	Касові видатки за 2023р	Залишок на кінець 2023р	Різниця між надходженнями та затвердж. бюджетом
Загальний фонд	122 785,81	122 742,99	122 742,99	0,00	42,82
Наукова і науково-технічна діяльність ВНЗ	2 263,81	2 263,81	2 263,81	0,00	0,00
Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнар. конкурсів	32,21	32,21	32,21	0,00	0,00
Підготовка кадрів ВНЗ та забезпечення діяльності їх баз практики	94 846,60	94 846,60	94 846,60	0,00	0,00
Виплата академічних стипендій	25 530,20	25 530,20	25 530,20	0,00	0,00
Надання компенсації за розміщення в умовах воєнного стану на безоплатній основі тимчасово переміщ.осіб	113,00	70,18	70,18	0,00	42,82

Проаналізуємо надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги за 2023р. відповідно даним Звіту про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма № 4-1д) за допомогою табл. 2.7., табл.2.8.

На 2023р. ТНТУ ім.І.Пулюя затвердило бюджет на наукову та науково-діяльність в розмірі 1807,59 тис грн, видатків – 1807,59 тис.грн , в т.ч. поточних – 1777,59 тис грн та капітальних – 30 тис.грн.

На початок 2023р. залишок надходжень складав 115,83тис.грн, надійшло в 2023р 1769,50 тис.грн, що були витрачені на дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм в розмірі 1766,90 грн, капітальних видатків не було. ТНТУ зекономив 2,60 тис грн. В результаті на кінець 2023р. залишок надходжень дорівнював 118,43 тис.грн.

Таблиця 2.7

Надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги за наукову діяльність ТНТУ ім. І. Пулюя за 2023р.

Показники, тис грн	Затверджено на 2023р.	Залишок на початок 2023р	Надійшло коштів за 2023р	Касові за 2023р	Залишок на кінець 2023р
Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ					
Надходження коштів:					
- За послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю	1807,59	115,83	1769,50	х	118,43
Видатки:	1807,59	0,00	0,00	0,00	х
Поточні					
- Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації держ. (регіон.) програм	1777,59	0,00	0,00	1766,90	х
Капітальні видатки					
- Капітальні трансферти	30,00	0,00	0,00	0,00	х

На 2023р на підготовку кадрів та забезпечення діяльності баз їх практики було затверджено надходження коштів в сумі 99756,67 тис грн та видатки - 99756,67 тис грн., але фактично надійшло коштів 101804,92 тис грн та було витрачено 84394,64 тис грн , в результаті залишок коштів дорівнював – 44225,32 тис грн.

Структура надходжень була наступною: 90,30% - послуги, що надаються навчальним закладом відповідно основного виду діяльності, 9,5% - додаткова (господарська) діяльність, 0,18% - оренда майна навчального закладу, 0,03% - від реалізації майна (крім нерухомого).

Структура видатків містила 97,05% витрат на дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм, 2,95% - капітальна трансферти. Касових видатків та надходжень не було.

Таблиця 2.8

Надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги за підготовку кадрів та забезпечення наукової практики ТНТУ ім. І. Пулюя за 2023р.

Показники, тис грн	Затверджено на 2023р	Залишок на початок 2023р	Перераховано залишок	Надійшло коштів за 2023р	Залишок на кінець 2023р	Структура надходжень / витрат, %
Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики						
Надходження коштів:	99756,67	27048,9	23391,46	101804,9	44225,32	100,00
- за послуги, що надаються бюдж. уст. згідно з їх основною діяльністю	64450,00	x	x	91927,24	x	90,30
- від додаткової (госп.) діяльн.	8848,00	x	x	9669,74	x	9,50
- від оренди майна бюдж.уст.	315,00	x	x	181,39	x	0,18
- від реалізації майна (крім нерухомого)	50,00	x	x	26,55	x	0,03
- Фінансування	26093,67	x	x	x	x	0,00
Видатки:	99756,67	x	x	84394,64	x	100
Поточні		x	x			
- Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації держ.(регіон.) програм	997229,67	x	x	81902,21	x	97,05
Капітальні видатки						
- Капітальні трансфери	2527,00	x	x	2492,44	x	2,95

Якщо порівняти дані табл. 2.7 та табл.2.8, видно, більша частина коштів виділяється на підготовку кадрів та організацію баз їх практики : на

100035,42тис.грн більше , ніж на наукову та науково-технічну діяльність. Щодо видатків аналогічна ситуація: в 2023р було витрачено на наукову та науково-технічну діяльність на 82627,74 тис грн менше грошових коштів порівняно з видатками на підготовку кадрів та організацію баз їх практики.

Таблиця 2.9

Надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень ТНТУ ім. І. Пулюя за 2023р.

Показники, тис грн	Затверджено на 2023р	Залишок на початок 2023р	Надійшло коштів за 2023р	Залишок на кінець 2023р
Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ				
Надходження:	881,88	661,99	845,20	825,64
- Від отриманих благодійних внесків, грантів, дарунків	881,88	0,00	845,20	х
Видатки:	881,88	0,00	688,75	х
Поточні				
- Дослідженні і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації держ.(регіон.) програм	856,88	0,00	663,75	х
Капітальні видатки				
- Капітальні трансферти	24,99	0,00	24,99	х
Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики				
Надходження:	1667,92	1140,37	2595,19	2433,94
- Від отриманих благодійних внесків, грантів, дарунків	1394,15	0,00	2342,90	х
- Від підприємств, організацій, фіз. осіб та від інших бюдж. уст. для виконання цільових заходів	273,77	0,00	252,30	х
Видатки та надання кредитів:	1667,92	0,00	1301,63	х
Поточні				
- Окремі заходи по реалізації держ. (регіон.) програм, не віднесених до заходів розвитку	994,99	0,00	643,42	х
Капітальні видатки				
- Капітальні трансферти	672,92	0,00	658,20	х

Розглянемо надходження і витрати грошових коштів за іншими джерелами власних надходжень за допомогою табл. 2.9. за даними Звіту про

надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень за 2023р.(форма N 4-2д)

В 2023р навчальний заклад отримав благодійної допомоги на суму 845,20 тис грн на наукову та науково-технічну діяльність. На початок 2023р залишок коштів від інших джерел власних коштів був в сумі 661,99 тис грн, а на кінець 2023р – 825,64 тис грн . З цих коштів на дослідження і розробки було витрачено 663,75 тис грн та на капітальні видатки – 24,99 тис грн.

На підготовку кадрів та забезпечення діяльності їх баз практики надійшло 2595,19 тис грн ,в т.ч. 2342,90 тис грн від благодійників, 252,90 тис грн – від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів. Було витрачено 1301,63 тис грн в 2023р : 643,42 тис грн на окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесених до заходів розвитку, 658,20 тис грн на капітальні трансфери.

Отже, більша частина надходжень та витрат від інших джерел була спрямована на підготовку кадрів та забезпечення діяльності баз їх практики.

Сформуємо зведену таблицю з даних табл.2.6-2.9 про надходження та витрати за джерелами фінансування ТНТУ ім. І. Пулюя за 2023р. в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Надходження і використання коштів ТНТУ ім. І. Пулюя за 2023р.

Показники	Залишок на початок періоду, тис грн	Надходження, тис грн	Видатки, тис грн	Залишки, тис грн
Загальний фонд	0,00	122 742,99	122 742,99	0,00
Кошти, отримані як плата за послуги за наукову діяльність та за послуги за підготовку кадрів та забезпечення наукової практики	23507,29	103574,42	86161,54	44343,75
Інші джерела фінансування	1802,36	3440,39	1965,38	3259,58
Всього	25309,65	229757,80	210869,91	47603,33

Діяльність навчального закладу фінансується в основному за рахунок коштів загального фонду (в 2023р сума надходжень дорівнювала 122 742,99 тис грн). В 2023р були надходження коштів як плата за послуги в розмірі 103574,42 тис грн та від інших джерел фінансування – 3440,39 тис грн.

За даними аналітичних табл. 2.5-2.9. можна зробити висновок, що ТНТУ ім.І.Пулюя для забезпечення своєї діяльності залежить від коштів державного фінансування на 50-55% , від коштів, отриманих за наукову діяльність та підготовку кадрів на 40-45%, від коштів благодійників на 1-2%. Навчальний заклад активно розвиває наукову діяльність та підготовку кваліфікованих фахівців, що дозволяє йому частково зменшити залежність від державного фінансування. При цьому ТНТУ ім. І. Пулюя не має широкої підтримки з боку приватного сектору.

Отже, фінансова стійкість ТНТУ ім. І.Пулюя залежить від державного фінансування, на зміну якого може впливати економічна ситуація в країні, державна політика в сфері освіти та науки, конкурентоспроможність університету на ринку освітніх послуг, здатність університету привертати кошти благодійників.

Для того, щоб зменшити залежність від державного фінансування та забезпечити стабільний розвиток, ТНТУ ім. І. Пулюя може розглянути наступні заходи:

- Розширення наукової діяльності та збільшення обсягів фінансування наукових досліджень,
- Розвиток інноваційної діяльності та комерціалізація результатів наукових досліджень,
- Залучення коштів благодійників та інвестицій з приватного сектору,
- Оптимізація витрат та підвищення ефективності використання коштів,

Реалізація цих заходів дозволить університету зміцнити свою фінансову незалежність та забезпечити умови для його дальшого розвитку.

2.5. Організація внутрішнього контролю за доходами та видатками ТНТУ ім. І. Пулюя

Внутрішній контроль – це важливий цілісний процес, що здійснюється керівниками та працівниками бюджетної установи з метою планування діяльності установи, управління бюджетними коштами, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової і бюджетної звітності, забезпечення захисту активів від втрат, цільового і ефективного використання бюджетних коштів та вирішення інших нефінансових питань [37].

Метою внутрішнього контролю є визначення ризиків та забезпечення достатніх гарантій щодо досягнення визначеної мети, основних цілей і впевненості в тому, що діяльність установи здійснюється економно, ефективно, результативно, законно, з дотриманням етичних вимог [38].

Внутрішній контроль ґрунтується на *принципах* законності, об'єктивності, превентивності, відповідальності, відкритості.

Внутрішній контроль бюджетної організації складається з взаємопов'язаних елементів, що стосуються всіх підрозділів, дій, процесів: внутрішнього середовища, управління ризиками, заходами контролю, моніторингу, інформації та комунікації [37].

Функціями внутрішнього контролю є спостереження, аналітика, прогнозування, коригування, превентивна та інформаційна функції.

Методами внутрішнього контролю є:

- Документальні: дослідження документів, камеральні перевірки, нормативно-правове регулювання, групування недоліків.
- Організаційні: інвентаризація, ревізія, контрольні заміри, вибіркові та суцільні спостереження, технологічний контроль, експертиза, експеримент, службове розслідування, обстеження.
- Розрахунково-аналітичні: економічний аналіз, статистичний аналіз, економіко-математичні методи [39].

Внутрішній контроль та аудит ТНТУ ім.І.Пулюя за вимогами постанови КМУ № 1062 від 12.12.2018 р. забезпечує керівник університету – ректор, а за внутрішній контроль за доходами та видатками в межах компетенції головного бухгалтера. На рис. 2.6. схематично показано внутрішній контроль доходів та видатків ТНТУ.

Контроль доходів та видатків загального фонду	Контроль доходів та видатків спеціального фонду
• дотримання законності операцій в обліку доходів та видатків відповідно Бюджетного кодексу України • правильність планування грошових коштів та розрахунків в розрізі бюджетної класифікації, за бюджетними програмами за КПКВ • виявлення відхилень по касових, фактичних видатках від кошторису • дотримання порядку цільового використання бюджетних коштів • дотримання порядку обліку коштів на реєстраційних рахунках в казначействі	• дотримання законності операцій в обліку доходів та видатків відповідно Бюджетного кодексу України • перевірка порядку надання платних послуг, їх калькуляції • перевірка правильності формування планових показників кошторису ТНТУ • перевірка надходження за платні послуги, що надаються ТНТУ

Рис. 2.6. – Внутрішній контроль доходів та видатків ТНТУ ім.І.Пулюя

Так, головний бухгалтер слідкує за дотриманням законодавства в процесі обліку доходів та видатків, визначає наявні відхилення від затвердженого кошторису, виявляє помилки, слідкує за виконанням бюджетних програм ТНТУ, за веденням бухгалтерського обліку, складанням фінансової та бюджетної звітності.

Заступники головного бухгалтера та облікові працівники в межах своєї компетенції перевіряють первинні документи на предмет правильності оформлення, дійсності господарської операції, готують інформацію для формування та підрахунку показників ефективності діяльності університету.

Внутрішній контроль доходів та видатків має певну послідовність, що показана на рис. 2.7.

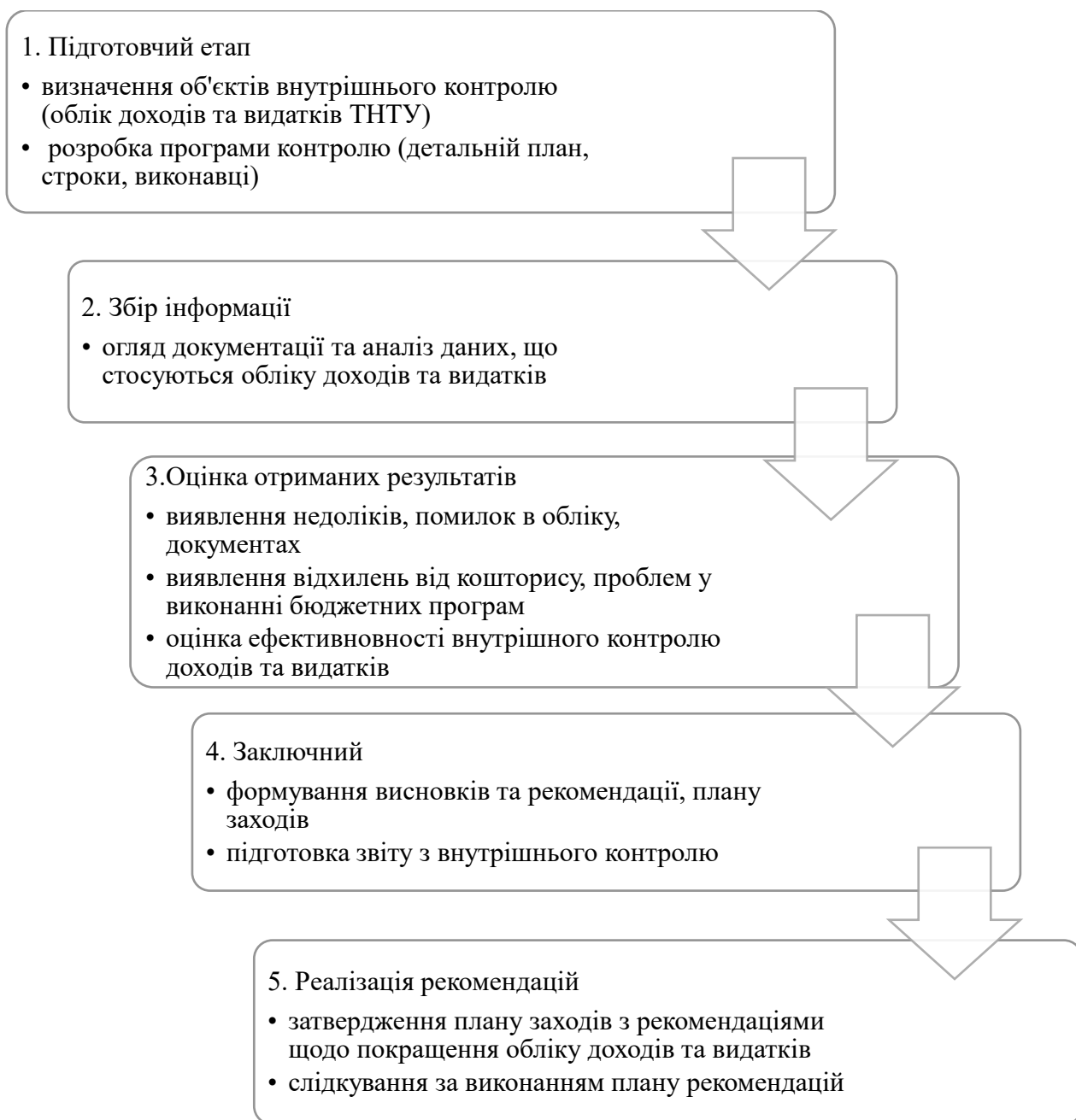

Рис.2.7. – Етапи внутрішнього контролю доходів та видатків ТНТУ

Для проведення внутрішнього контролю доходів та видатків ректор ТНТУ видає наказ, де зазначає строки проведення, головного бухгалтера як відповідального за процес внутрішнього контролю.

На підготовчому етапі визначаються об'єкти внутрішнього контролю та розробляється план, після цього збирається інформація з усіх наявних джерел.

Джерелами інформації для внутрішнього контролю доходів і витрат ТНТУ є статут ТНТУ ім.І.Пулюя, кошторис доходів та видатків, облікові реєстри та меморіальні ордери, первинні документи, акти, договори, довідки попередніх перевірок та інша документація, звітність університету тощо.

Третім етапом внутрішнього контролю, фактично, є інвентаризація доходів та витрат, на основі якої можна зробити висновки та рекомендації щодо вдосконалення внутрішнього контролю та підвищення ефективності діяльності ТНТУ.

Інвентаризація регламентована Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом Мінфіну від 02.09.14 р. № 879. [40]

Метою інвентаризації доходів та видатків є підтвердження достовірності даних бухгалтерського обліку доходів та видатків, визначення та усунення розбіжностей між фактичними та обліковими даними, для профілактики фінансових зловживань та встановлення винних осіб.

Інвентаризація в ТНТУ проводиться згідно з внутрішнім наказом ректора, в якому призначаються голова та члені інвентаризаційної комісії. В результаті інвентаризації доходів та видатків складається інвентаризаційний опис, а в разі розбіжностей формується звіряльна відомість.

Після проведення інвентаризації проводиться оцінка результативності внутрішнього контролю, аналізуються отримані результати та формуються рекомендації.

Заключним етапом внутрішнього контролю є складання звіту про внутрішній контроль.

Внутрішній контроль доходів та видатків можуть проводити внутрішні аудитори. Внутрішній аудитор враховує, що оперативний і подальший економічний аналіз перш за все повинні давати оперативну інформацію з метою прийняття оперативних рішень. Крім того, на результати діяльності підприємства впливають позитивно чи негативно численні фактори. Вивчення

взаємозв'язку та взаємовпливу окремих факторів на постачальну, виробничу, збутову та фінансову діяльність, виявлення причинних зв'язків між ними, розкриття та вимір резервів також є об'єктом аналізу, який повинен досліджувати внутрішній аудитор.

Внутрішній аудитор досліджує методологію і методи, які використовує підприємство для розробки планів та інших нормативних документів. Особлива увага приділяється суперечливим цілям, новим проектам, реалізація яких потребує достатнього досвіду.

Мета внутрішньогосподарського фінансового аналізу полягає в забезпеченні планомірного надходження коштів і в розміщенні власного та позичкового капіталу так, щоб створити умови для нормального розвитку підприємства, отримання максимального прибутку і виключення ризику банкрутства. У той же час метою зовнішнього фінансового аналізу є оцінка ефективності найважливіших функцій управління, що дозволяє визначити конкурентоспроможність суб'єкта господарювання.

Результати ревізії доходів та видатків оформлюються у вигляді аудиторського висновку або актом ревізії, де вказується інформація про поточний стан обліку доходів та видатків.

Висновки до розділу 2

ТНТУ ім. І.Пулюя є одним з провідних вищих навчальних закладів України, що здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців у різних галузях науки і техніки. На сьогоднішній день в ТНТУ навчається більше 8000 студентів, з яких більше 200 студентів іноземців. І основними стратегічними цілями ТНТУ є задоволення вимог студентів та зайняти лідируюче становище на ринку (25%).

Для реалізації освітніх програм державного або регіонального ТНТУ отримує грошові надходження від загального та спеціального фондів за узгодженим кошторисом на рік.

Фінансова стійкість ТНТУ ім. І.Пулюя залежить від державного фінансування, на зміну якого може впливати економічна ситуація в країні, державна політика в сфері освіти та науки, конкурентоспроможність університету на ринку освітніх послуг, здатність університету привертати кошти благодійників. А для забезпечення фінансової стійкості потрібно аналізувати та контролювати доходи та видатки, виконання бюджетних програм і кошторису за допомогою внутрішнього контролю, за який відповідає головний бухгалтер. Головному бухгалтеру підпорядковані два заступники головного бухгалтера та облікові працівники. Бухгалтерія використовує журнально-ордерну систему бухгалтерського обліку на базі програмного комплексу «UA-бюджет». В ТНТУ для кожного типу документа складається та затверджується графік документообігу з відповідальними особами та з встановленими термінами обробки.

За результатами аналізу основних показників ТНТУ було визначено, що структура фінансування ТНТУ ім.І.Пулюя протягом 2021-2023р була стабільною: співвідношення між доходами та витратами загального та спеціального фондів залишалось приблизно однаковим протягом 2021-2023рр.

В 2022р було зменшення бюджетних асигнувань, що було спричинено воєнними подіями в Україні та неможливістю виконати планові обсяги робіт з урахуванням раніше відпущених коштів. Але в 2023р була позитивна динаміка - відбулось збільшення бюджетних асигнувань, що характеризує виконання поставлених бюджетних програм на рік.

Для зменшення фінансової залежності від державного фінансування ТНТУ потрібно шукати додаткові джерела фінансування, як залучення коштів благодійників та приватних інвестицій, розвиток інноваційної діяльності та комерціалізація результатів наукових досліджень, а також оптимізувати витрати та підвищувати ефективність використання коштів.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ ТНТУ ІМ.І.ПУЛЮЯ

3.1. Вдосконалення обліку доходів і видатків в ТНТУ ім. І. Пулюя

Побудова обліку доходів та видатків є одним із важливих завдань бюджетної установи: від цього залежить ефективність управлінських рішень, життєдіяльність бюджетної установи, виконання поставлених планів та бюджетних програм.

Облік доходів та видатків регламентується внутрішнім документом – наказом про облікові політику ТНТУ, що складений головним бухгалтером та затверджений ректором відповідно Методичних рекомендацій щодо облікової політики бюджетних установ сфери управління Міністерства соціальної політики України від 18.03.2015 № 299. [41]

За статистикою, більшість бюджетних організацій недооцінюють важливість облікової політики через необізнаність облікового персоналу. Так завдяки правильно складеній обліковій політиці можливо своєчасно виявити незаконні та нецільові витрати, забезпечити прозорість та законність процесу обліку доходів та витрат в університеті, підготувати фінансову звітність без помилок та надати об'єктивну інформацію на вимогу для прийняття управлінських рішень.

Для вдосконалення обліку доходів і видатків в ТНТУ потрібно зробити зміни в обліковій політиці:

- покращити структуру документу, що полегшить візуальне сприйняття та пришвидшить пошук потрібної інформації,
- додати додатки, що стосуються графіку документообороту, робочого плану рахунків, типової кореспонденції щодо обліку доходів та витрат,
- допрацювати пункти, що стосуються витрат та доходів майбутніх періодів,

- деталізувати вартісні, ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів,
- додати періодичність нарахування амортизації, порядок списання активів,
- порядок визнання доходів від необмінних операцій.

Облікову політику можна змінювати в разі внесення змін, що забезпечать достовірніше відображення подій (операцій) у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. [41]

Для чіткого визначення функціональних обов'язків, прав та відповідальності облікових працівників потрібно розробити посадову інструкцію для бухгалтерів кожного підрозділу, що також покращить облік доходів та витрат.

Для доходів за необмінними операціями пропонується додати кодування, в якому буде закодована інформація про спеціальний або загальний фонд надходження, групи та підгрупи власних надходжень, класифікацію витрат за КЕКВ. На прикладі субрахунку 7511 «Доходи за необмінними операціями» покажемо на рис.3.1. проект цифрового кодування.

7511	• код субрахунку
7511/1	• п'ята цифра означає ознаку фонду: 1 -загальний, 2 - спеціальний
7511/1	• шоста цифра вказує на групу власних надходжень : 1 - надходження від плати за послуги, що надаються ТНТУ; 2 - інші джерела власних надходжень ТНТУ
7511/1211	• сьома цифра вказує на підгрупу надходжень
7511/2112800	• восьма - одинадцять цифри вказують на тип операції відповідно КЕКВ

Рис.3.1. – Проект цифрового кодування аналітичних рахунків доходів та витрат ТНТУ ім.І.Пулюя

Таку деталізовану аналітику субрахунків можна розробити і для інших рахунків доходів та витрат, що в результаті пришвидшить групування інформації в розрізі статей бухгалтерської та фінансової звітності.

3.2. Вдосконалення порядку класифікації доходів і видатків бюджетної установи за обмінними та необмінними операціями

Класифікація доходів та видатків бюджетної установи за обмінними та необмінними операціями регламентується НП(с)БОДС 124 «Доходи», НП(с)БОДС 135 «Витрати», Планом рахунків бухгалтерського обліку державного сектору, НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» [7;8;19;28;].

За НП(С)БОДС 124 «Доходи» обмінною операцією є господарська операція з продажу/придбання активів в обмін на грошові кошти, послуги (роботи), інші активи або погашення зобов'язань. Необмінною операцією не передбачає передачі активів, послуг (робіт) в обмін на отриманий дохід або активи, але може передбачати виконання певних умов.

Доходами від обмінних операцій можуть бути бюджетні асигнування, доходи від надання послуг, доходи від продажу, фінансові доходи, інші доходи від необмінних операцій. Доходами від необмінних операцій можуть бути податкові та неподаткові надходження, трансферти, надходження до державних цільових фондів, зобов'язання, що не підлягають погашенню [7-8].

За НП(С)БОДС 135 «Витрати» та НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» витратами за обмінними операціями є оплата праці та відрахування на соціальні заходи, матеріальні витрати, амортизація, фінансові та інші витрати, витрати з продажу активів. Витратами за необмінними операціями є трансферти та інші витрати за необмінними операціями [7-8].

На сьогоднішній день в нормативно-правовій базі відсутня чітка класифікація доходів та витрат за обмінними та необмінними операціями та є протиріччя щодо їх визначення. Досконалість порядку класифікації доходів та

видатків бюджетної установи за обмінними та необмінними операціями забезпечує прозорість інформації щодо джерел фінансування та напрямків використання коштів бюджетною установою, пришвидшує міжнародну інтеграцію, підвищує ефективність управління.

Одним із способів вдосконалення порядку класифікації доходів та видатків – це розширення ознак класифікації в розрізі функціональної, економічної та програмної класифікації; визначення на законодавчому рівні факту обміну на грошові кошти або погашення зобов'язань в результаті проведеної операції або відсутності такого обміну.

Вдосконалення класифікації доходів та видатків бюджетної установи за обмінними та необмінними операціями має бути відображено в наказі про облікову політику:

- деталізація класифікації доходів та видатків в розрізі КЕКВ, обмінних та необмінних операцій, порядок їх визнання,
- в розділі обліку доходів вказати джерела фінансування, визнання доходів, визначення субрахунків обліку та розкриття інформації про доходи у звітах,
- в розділі видатків потрібно навести інформацію про субрахунки обліку та розкриття інформації про видатки у звітах, порядок формування та калькуляція собівартості товарів, послуг, вибір механізмів витрат,

3.3. Вдосконалення внутрішнього контролю доходів і видатків бюджетної установи

В умовах нестабільної економіко-політичної ситуації в Україні бюджетні організації мають обмеження в фінансуванні, тому внутрішній контроль є одним із способів оптимізації видатків, підвищення ефективності виконання програм, кошторисів, попередження нецільового використання бюджетних коштів .

За Бюджетним кодексом внутрішній контроль для бюджетних установ є обов'язковим, є комплексом заходів керівника (ректора ТНТУ) з метою дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів.

З метою удосконалення системи внутрішнього контролю ректор ТНТУ може створити робочу групу, яка буде виконувати наступні функції:

- аналіз поточної, діючої системи внутрішнього контролю,
- координація заходів із впровадження внутрішнього контролю,
- допомога керівникам структурних підрозділів в питанні усуненні ризиків для університету,
- узагальнення інформації про стан ТНТУ, яка потім буде включена до поточної звітності,
- надання пропозицій ректору щодо вдосконалення системи внутрішнього контролю, усунення виявлених проблем та недоліків [38]

В результаті проведеного дослідження внутрішнього контролю доходів та витрат ТНТУ було виявлено відсутність інформації про відповідальних осіб -виконавців, плану проведення, форм внутрішнього контролю доходів та видатків. Фактично, внутрішній контроль доходів та видатків зведений до перевірки правильності оформлення первинних документів, відображення господарських операцій, що в результаті впливає на складання фінансової та бюджетної звітності.

Тому потрібно застосувати комплексний підхід в організації внутрішнього контролю доходів і витрат, що передбачає розробку завдань, створення моделі контролю, розробку рамок для мінімізації відхилень від плану, поставленої цілі.

Внутрішній контроль має поєднуватись з бюджетуванням та інформаційною системою в одну цілу підсистему внутрішнього контролю.

Можна запропонувати наступну послідовність організації внутрішнього контролю доходів та видатків ТНТУ:

1. визначення стратегії, стратегічних цілей
2. формування та організація структури внутрішнього контролю

3. формування підсистеми внутрішнього контролю з бюджетування, інформаційної системи та внутрішнього контролю доходів та видатків,
4. на заключному етапі опрацювання отриманих даних та формування вихідної інформації

З урахуванням обсягів інформації та навантаження працівників бухгалтерської служби для проведення внутрішнього контролю доходів та видатків в ТНТУ доцільно створити невелику робочу групу або запросити по допомогу в зовнішніх аудиторів.

Запропоновані заходи допоможуть вдосконалити організацію та реалізацію внутрішнього контролю, адже такий захід має проводитись на регулярній основі.

3.4. Впровадження управлінського обліку в бюджетній установі з метою оптимізації її видатків

Результати дослідження бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю доходів та витрат показали, що діяльність облікових працівників в більшості випадків зводиться до перевірки первинних документів та правильності відображення господарських операцій в обліку та звітності.

Але актуальною проблемою обліку ТНТУ є оптимізація видатків щодо використання наявних обмежених ресурсів. Саме управлінський облік є заходом підвищення раціональності використання бюджетних коштів та ресурсів університету, оптимізації витрат, обґрунтованості управлінських рішень.

Управлінський облік є джерелом інформації для формування стратегічних цілей ТНТУ, розробки кошторису на новий рік, для контролю поточної діяльності.

Реалізація управлінського обліку передбачає використання сучасного програмного забезпечення, що зможе обробляти великі масиви інформації та

повністю автоматизує рутинні процеси. Ректор та головний бухгалтер є керівниками управлінського обліку, що є доцільним.

Враховуючи особливості бюджетної установи впроваджувати управлінський облік з метою оптимізації видатків можливо наступними етапами:

1. оцінка та аналіз поточної системи обліку ТНТУ, пошук слабких і проблемних місць,
2. визначення мети та завдань управлінського обліку, вибір об'єкту обліку та джерел інформації, розробка системи показників ефективності,
3. вибір програмного забезпечення, що буде інтегрувати з поточною інформаційною системою,
4. формування команди бухгалтерів з управлінського обліку,
5. поступове впровадження та адаптація управлінського обліку

В результаті впровадження управлінського обліку ТНТУ можливо буде оптимізувати витрати за рахунок виявлення та усунення неефективних витрат, збільшення прозорості витрат коштів та поліпшення контролю за виконанням бюджету.

Висновки до розділу 3

Специфіка діяльності ТНТУ ім.І.Пулюя полягає в бюджетному фінансуванні, яке є обмеженим, від якого залежить функціонування університету.

В результаті дослідження синтетичного та аналітичного обліку доходів та витрат, системи внутрішнього контролю було виявлено недосконалості в обліковій політиці, системі внутрішнього контролю доходів та видатків ТНТУ, труднощі в визнанні обмінних та необмінних операцій.

Допрацювання облікової політики щодо обліку доходів та видатків, документообігу, розробки посадових інструкцій позитивно впливає на процес

обліку університету.

Вдосконалення на законодавчому рівні класифікації доходів та видатків за обмінними та необмінними операціями пришвидшить складання фінансової та бюджетної звітності, міжнародну інтеграцію.

А впровадження управлінського обліку ТНТУ оптимізує витрати за рахунок виявлення та усунення неефективних витрат, збільшення прозорості витрат коштів та поліпшення контролю за виконанням бюджету.

Всі ці заходи дозволяють своєчасно виявити незаконні витрати, забезпечити прозорість облікового процесу, заохотити інвесторів, підготувати правильну фінансову та бюджетну звітність, приймати обґрунтовані управлінські рішення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Облік доходів та видатків бюджетної установи в умовах воєнного стану набув неабиякого значення: від цього залежить не тільки ефективність діяльності, а питання існування бюджетної установи.

Доходами бюджетної установи є надходження грошових коштів від загального та спеціального фондів відповідно затверджених кошторисів для виконання бюджетних програм, що вимагає особливо ретельного підходу до управління коштами.

Для підвищення ефективності діяльності бюджетної установи потрібно контролювати напрямки використання цих надходжень, шукати шляхи оптимізації витрат, а також залучати нові інвестиції, формувати власний капітал та резерви на випадок форс-мажорних обставин та дефіциту бюджетних коштів.

Розпорядники бюджетних коштів відповідно чинного законодавства проводять на регулярній основі контрольно-ревізійні заходи, що попереджають неправомірне використання, помилки в фінансовій та бюджетній звітності.

ТНТУ ім.І.Пулюя отримує грошові надходження від загального та спеціального фондів за узгодженим кошторисом на рік для реалізації освітніх програм державного або регіонального рівнів.

В ТНТУ ім.І.Пулюя використовується журнально-ордерна система, де головним регістром є Журнал-головна книга на базі програмного комплексу «UA-бюджет».

За Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі доходт ТНТУ відображаються на синтетичних рахунках класу 2 «Фінансові активи», класу 7 «Доходи», а видатки - на синтетичних рахунках класу 5 «Капітал та фінансовий результат», 6 «Зобов'язання», 8 «Витрати».

Бухгалтерську службу очолює головний бухгалтер, який має двох заступників, яким підпорядковані штатні бухгалтери. Головний бухгалтер здійснює організацію бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності університету контроль за економним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, збереженням власності університету, формує облікову політику виходячи зі структури і особливостей діяльності організації.

Головний бухгалтер проводить внутрішній контроль та відповідає за організацію та ведення управлінського обліку. Контрольно-ревізійні заходи можуть проводитись і зовнішніми аудиторами.

За результатами аналізу основних показників ТНТУ ім.І.Пулюя було визначено, що структура фінансування протягом 2021-2023р була стабільною: співвідношення між доходами та витратами загального та спеціального фондів залишалось приблизно однаковим протягом 2021-2023рр.

В 2022р було зменшення бюджетних асигнувань, що було спричинено воєнними подіями в Україні та неможливістю виконати планові обсяги робіт з урахуванням раніше відпущених коштів. Але в 2023р була позитивна динаміка - відбулось збільшення бюджетних асигнувань, що характеризує виконання поставлених бюджетних програм на рік.

Результати дослідження бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю доходів та витрат показали, що діяльність облікових працівників в більшості випадків зводиться до перевірки первинних документів та правильності відображення господарських операцій в обліку та звітності. Також були виявлені недоліки, що стосуються неточності визначення та обліку обмінних та необмінних операцій, недосконалість облікової політики університету.

Для усунення цих недоліків необхідно вдосконалити облікову політику, регламентувати документообіг та чітко визначити функціональні обов'язки працівників.

Доцільно впровадження управлінського обліку для оптимізації витрат університету за рахунок виявлення та усунення неефективних витрат,

збільшення прозорості витрат коштів та поліпшення контролю за виконанням бюджету.

Для зменшення фінансової залежності від державного фінансування ТНТУ потрібно шукати додаткові джерела фінансування, як залучення коштів благодійників та приватних інвестицій, розвиток інноваційної діяльності та комерціалізація результатів наукових досліджень, а також оптимізувати витрати та підвищувати ефективність використання коштів.

Всі ці заходи дозволяють своєчасно виявити незаконні витрати, забезпечити прозорість облікового процесу, заохотити інвесторів, підготувати правильну фінансову та бюджетну звітність, приймати обґрунтовані управлінські рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будько О.В. Класифікація обліково-аналітичної інформації з метою інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. Інноваційна економіка. 2015. № 1 (56). С. 207–212.
2. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.
3. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики. Підручник / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко, Т. І. Партин, О. І. Тивончук. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 416 с.
4. Данилюк М.О. Меташоп І.М., Войтків Л.С., Паневник Т.М., Буй Ю.В. Економічний аналіз: навч. посіб. ІФНТУНГ: Івано-Франківськ. 2018. 316с.
5. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
6. Жиглей І. В., Лайчук С. М. Раціоналізація документообігу під час організації бухгалтерського обліку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2020. Вип. 1 (45). С. 17-23.
7. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996 – XI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
8. Звітність бюджетних установ : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н.Г. Карпенко, Л.О. Дорогань-Писаренко, Я.С. Аранчій, Р.В. Ліпський; Полтав. держ. аграр. акад. – Вид. 2-е, допов. та перероб. – Полтава : Укрпромторгсервіс, 2018. – 261 с.
9. Звітність бюджетних установ» (Навчальний посібник / Є.Ю. Шара, О.М. Андрієнко, Л.І. Жидєєва. – К.: Центр учбової літератури, 2014 р. – 360 с.

- 10.Королук Т. Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу / Т. Королук, С. Співак // Галицький економічний вісник. — Т. : ТНТУ, 2022. — Том 78-79. — № 5-6. — С. 58–64.
- 11.Королук Т., Співак С., Капустяк Р. Організаційні аспекти бухгалтерського обліку на підприємстві. Галицький економічний вісник. 2024. Том 89. № 4. С. 63-69. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.04.063
12. Лобода Н. О., Чабанюк О. М. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ : Алерта, 2022. 224 с.
13. Лучко М.Р., Рожелюк В.М. Звітність установ державного сектору економіки: навчальний посібник – Тернопіль: Економічна думка, 2018. 180 с
14. Нагайчук В. В. Обліково-аналітичне забезпечення як основне джерело інформації для прийняття управлінських рішень. Економіка АПК. 2010. № 1. С. 25-27.
15. Основи бухгалтерського обліку: навч. посіб. / В.К. Орлова та ін. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2021. 232 с.
16. Облік і звітність у бюджетних установах: навч. посіб. / Матвєєва Г.Г., Дерікова С.Д., Біліченко О.О., Нечитайло М.Й., Рижмань Л.Д. – К.: Аграрна освіта, 2013. – 412 с.
17. Облік у бюджетних установах : Навчальний посібник. – 2-е вид., виправ. / За заг. ред. Леня В.С. – Київ: Каравела, 2017. – 564 с.
18. Облік у бюджетних установах : навчальний посібник / В. П. Пантелєєв. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 280 с.
19. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності суб'єктів державного сектору» № 1170 від 28.12.2017 р.
20. НП(С)БО 101 «Подання фінансової звітності», що затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. № 1541 «Про

затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі».

21. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» № 307 від 28.02.2017 р.
22. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження типової форми № 5-дс «Примітки до річної фінансової звітності» № 977 від 29.11.2017 р
23. Порядок подання фінансової звітності: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF/priNot1445341158086425>.
24. Порядок складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 р. № 44
25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.10.2023).
26. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 15.11.2024).
27. Співак С. Діджиталізація процесів бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / Сергій Співак, Діана Панчишин, Михайло Скочиляс, Катерина Яремчук // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 113-119. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ssmpbo.pdf>

28. Співак С., Королук Т., Дерейчук О. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення процесу формування звітності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 116-121. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.116
29. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.
30. Ткаченко Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Друге видання, доповн. і переробл. Київ: Алерта, 2020. 192 с.
31. Чабанюк О.М., Лобода Н.О. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2023. 212 с.
32. Чайка Т. Ю., Лошакова С. Є., Водоріз С.Я. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. Економіка і суспільство. 2018. № 15. https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf (дата звернення: 15.11.2024).
33. S. Spivak, S. Krepych, I. Spivak, R. Brukhanskyi and U. Tkach, "Analysis of Tax Burden in Ukraine in the Context of European Integration," *2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Deggendorf, Germany, 2021, pp. 385-388, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548630.
34. S. Spivak, T. Korolyuk, I. Spivak, S. Krepych, B. Nita and R. Brukhanskyi, "Construction of a Conceptual Model of the Accounting and Analytical System of Report Formation Under IFRS," *2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Wrocław, Poland, 2023, pp. 206-210, doi: 10.1109/ACIT58437.2023.10275676.

- 35.T. Korolyuk, S. Spivak, B. Seniv, M. Stetsko, M. Horodetsky and A. Ivanova, "Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System," *2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Ceske Budejovice, Czech Republic, 2024, pp. 434-438, doi: 10.1109/ACIT62333.2024.10712495.